

Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelma

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:27

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemior och utredningar

Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelma

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:27

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

Yliopistopaino / Universitetsstryckeriet, 2008

ISBN 978-952-485-596-9 (nid./htf)

ISBN 978-952-485-597-6 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemior och utredningar 2008:27

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
3.12.2008

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Virkamiesryhmä Puheenjohtaja: Tarja Koskimäki	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
	Toimeksiantaja Opetusministeriö	
	Toimielimen asettamispvm	Dnro
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelma (Åtgärdsplan för att förbättra fångarnas yrkesutbildning)		
Julkaisun osat Muistio + liitteet		
Tiivistelmä <p>Vankien ammatillisen koulutuksen selvityksen valmistui syksyllä 2006. Selvityksen ohjausryhmänä oli toiminut opetusministeriön, Opetushallituksen ja Rikosseuraamusviraston virkamiehistä koottu virkamiesryhmä. Selvityksen valmistuttua opetusministeriö antoi virkamiesryhmälle tehtäväksi virkamiestyönä valmistella toimenpidesuunnitelman vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi.</p> <p>Toimenpidesuunnitelmassa esitetään kehittämiskohteisiin liittyvät tavoitetilat ja toimenpiteet sekä toimenpidekohtaiset vastuutahot. Toimijoina ovat opetusministeriö, Opetushallitus ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät sekä oikeusministeriön alainen Rikosseuraamusvirasto ja sen Vankeinhoitolaitos.</p> <p>Toimenpidesuunnitelma sisältää yhteistyöhön, sen koordinointiin, henkilöstön kehittämiseen, ammatillisen koulutuksen tarjontaan ja opetuksen ja oppimisen tukemiseen liittyviä toimenpiteitä. Lisäksi esitetään erillisen selvityksen tekemistä koulutuksen rahoituksesta sekä toimenpiteitä vankien ammatillisen koulutuksen tilastoinnin kehittämiseksi.</p> <p>Ammatillista koulutusta on ammatillinen peruskoulutus ja ammatillinen lisäkoulutus (ammatti- ja erikoisammattitutkinnot). Ammatillista koulutusta voidaan järjestää oppilaitosmuotoisena (opetussuunnitelmaperusteinen ja näyttötutkintoon valmistava) tai oppisopimuskoulutuksena. Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa on erilaisia valmistavia koulutuksia</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa on koulutukselliset tavoitteet ja opiskelijalta edellytetään muun muassa kykyä itsenäiseen opiskeluun. Vangit voivat hakeutua ja päästä koulutukseen, mikäli koulutukseen pääsyn edellytykset täyttyvät. Opintoihin osallistuminen ja niissä menestyminen edellyttävät opiskelijalta työ- ja toimintakykyä sekä riittävää fyysistä ja psyykkistä kuntoa. Vankilaopetus on osa sitä järjestävän koulutuksen järjestäjän toimintaa ja sitä koskevat linjaukset ja tavoitteet ovat samat kuin muullakin ammatillisella koulutuksella.</p> <p>Toimenpidesuunnitelmalla pyritään vastaamaan myös opetusministeriön kehittämissuunnitelmassa Koulutus ja tutkimus 2007–2012 asetettuihin vankien ammatillisen koulutuksen kehittämistavoitteisiin.</p> <p>Toimenpidesuunnitelman toteutumista esitetään seurattavaksi siten, että vuonna 2010 laaditaan väliarvio ja loppuarvio vuonna 2012.</p>		
Avainsanat amatillinen koulutus, koulutuksen tarjonta, vankilaopetus, työ- ja toimintakyky, opetussuunnitelma, opetuksen ja oppimisen tukeminen, yhteistyön kehittäminen, henkilöstön koulutus		
Muut tiedot		
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:27		ISSN 1458-8102
		ISBN 978-952-485-596-9 (nid.) 978-952-485-597-6 (PDF)
Kokonaissivumäärä 42	Kieli suomi	Hinta
Jakaja Yliopistopaino		Luottamuksellisuus julkinen
		Kustantaja Opetusministeriö

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
3.12.2008

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Tjänstemannagrupp Ordförande: Tarja Koskimäki	Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
	Datum för tillsättande av	Dnro
Publikation (även den finska titeln) Åtgärdsplan för att förbättra fångarnas yrkesutbildning (Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelma)		
Publikationens delar Promemoria + bilagor		
Sammandrag <p>En utredning av yrkesutbildningen för fångar blev klar hösten 2006. Som styrgrupp för utredningen fungerade en tjänstemannagrupp med tjänstemän från undervisningsministeriet, Utbildningsstyrelsen och Brottspåföljdsverket. Efter att utredningen blev klar gav undervisningsministeriet i uppdrag att som tjänstemannaarbete bereda en åtgärdsplan för utveckling av den yrkesutbildning som tillhandahålls vid fängelserna.</p> <p>I åtgärdsplanen framställs mål och åtgärder i anslutning till utvecklingsobjekten samt de ansvariga aktörerna åtgärdsvis. Aktörerna är undervisningsministeriet, Utbildningsstyrelsen och anordnarna av yrkesutbildning samt det under undervisningsministeriet sorterande Brottspåföljdsverket och Fångvårdsväsendet som ingår i verket.</p> <p>I åtgärdsplanen ingår åtgärder som hänför sig till samarbetet, koordineringen av detta, personalutvecklingen, utbudet av yrkesutbildning samt stödandet av undervisningen och inläringen. Dessutom föreslås en separat utredning av finansieringen av utbildningen samt åtgärder för att vidareutveckla statistikföringen av yrkesutbildningen för fångar.</p> <p>Som yrkesutbildning betraktas grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad påbyggnadsutbildning (yrkes- och specialyrkes-examina). Yrkesutbildning kan ordnas som läroanstaltsutbildning (läroplansbaserad och med målet inriktat på fristående examen) eller som läroavtalsutbildning. Dessutom omfattar den grundläggande yrkesutbildningen olika sorters förberedande utbildningar.</p> <p>Yrkesutbildningen har utbildningsmässiga mål, och den studerande förutsätts bland annat ha förmåga att studera självständigt. Fångar kan söka sig till och antas till utbildningen, om förutsättningarna för antagande till utbildningen fylls. Deltagandet i och framgång i studierna förutsätter att den studerande besitter arbets- och funktionsförmåga samt tillräcklig fysisk och psykisk kondition. Utbildningen vid fängelserna utgör en del av utbildningsanordnarens verksamhet, och riktlinjerna och målen för denna är desamma som för yrkesutbildningen överlag.</p> <p>Åtgärdsplanen har också som syfte att tillmötesgå de mål gällande utvecklingen av yrkesutbildningen för fångar som har ställts upp i undervisningsministeriets utvecklingsplan Utbildning och forskning 2007–2012.</p> <p>Det föreslås att realiseringen av åtgärdsplanen följs upp genom en mellanrapport år 2010 och en slutrapport år 2012.</p>		
Nyckelord yrkesutbildning, utbildningsutbud, fängelseundervisning, arbets- och funktionsförmåga, läroplan, stödande av undervisning och inläring, utveckling av samarbete, personalutbildning		
Övriga uppgifter		
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2008:27		ISSN 1458-8102
		ISBN 978-952-485-596-9 (htf.) 978-952-485-597-6 (PDF)
Sidoantal 42	Språk finska	Pris
		Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstryckeriet		Förlag Undervisningsministeriet

Opetusministeriölle

Opetushallitus toteutti opetusministeriön toimeksiannosta vankien ammatillisen koulutuksen selvityksen 1.12.2005–30.9.2006 välisenä aikana. Selvityksen tavoitteena oli tuottaa tietoa vankien ammatillisesta koulutuksesta ja ja siten tukea sen kehittämistä toimintaympäristöjen muuttuessa.

Selvityksen kehittämis ehdotusten pohjalta on opetusministeriön (OPM), oikeusministeriön alaisen Rikosseuraamusviraston (RISE) ja Opetushallituksen (OPH) virkamiestyönä laadittu syksyn 2007 ja vuoden 2008 aikana vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelma. Opetusministeriöstä mukana ovat olleet ylitarkastaja Tarja Koskimäki, hallitusneuvos Merja Leinonen ja hallitusneuvos Kaija Suorsa-Aarnio, Opetushallituksesta opetusneuvos Leena Koski ja opetusneuvos Kaija Miettinen sekä Rikosseuraamusvirastosta erityisasiantuntija Marianne Mäki.

Vuoden 2007 loppupuolella hyväksyttiin Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2012. Se sisältää kehittämistavoitteita myös vankien ammatilliselle koulutukselle. Nämä tavoitteet on otettu huomioon tämän vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelman valmistelussa.

Kehittämisen toimenpidesuunnitelman toteutumista seurataan siten, että opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmakaudella 2007–2012 laaditaan opetushallinnon ja vankeinhoitolaitoksen yhteistyönä väliarvio vuonna 2010 ja loppuarvio vuonna 2012. Rikosseuraamusvirasto seuraa lisäksi vuosittain asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista vankeinhoidon tulosohjausprosessin yhteydessä.

Opetushallinto ja Rikosseuraamusvirasto huolehtivat Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelman tiedottamisesta alaiselle hallinnolle.

Saatuaan työnsä päätökseen virkamiesryhmä jättää kunnioittavasti toimenpidesuunnitelmansa opetusministeriölle.

Helsingissä 28. lokakuuta 2008

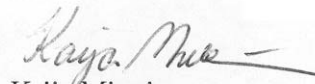
Tarja Koskimäki
ylitarkastaja

Leena Koski
opetusneuvos

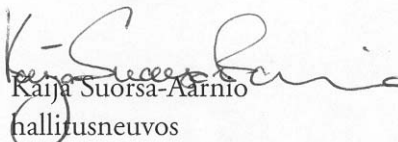
Merja Lénnonen
hallitusneuvos

Kaija Miettinen
opetusneuvos

Marianne Mäki
erityiasiantuntija

Kaija Suorsa-Aarnio
hallitusneuvos

Sisältö

1	Johdanto	9
1.1	Kehittämisen toimenpidesuunnitelman lähtökohdat ja tavoitteet	9
1.2	Vankien ammatillisen koulutuksen selvitys	10
2	Toimintaympäristön kuvaus	11
2.1	Rikosseuraamusalan organisaatio ja tehtävät	11
2.2	Vankeuslain tavoitteet	11
2.3	Rangaistusajan suunnittelu ja vangeille järjestettävä toiminta	12
2.4	Vankila oppimisympäristönä	14
2.5	Vankirakenne ja vankeusrangaistusten pituudet	14
2.6	Vankien työ- ja toimintakyky, koulutustausta ja oppimisvalmiudet	15
2.6.1	<i>Vankien työ- ja toimintakyky</i>	15
2.6.2	<i>Vankien koulutustausta</i>	16
2.6.3	<i>Vankien oppimisvalmiudet ja -vaikeudet</i>	16
3	Ammatillisen koulutuksen järjestäminen vankilassa	18
3.1	Yleistä ammatillisesta koulutuksesta	18
3.1.1	<i>Ammatillinen peruskoulutus</i>	18
3.1.2	<i>Ammatillinen lisäkoulutus</i>	18
3.1.3	<i>Oppisopimuskoulutus</i>	19
3.2	Ammatillinen koulutus vankilaopetuksena	19
3.2.1	<i>Ammatillinen peruskoulutus vankilassa</i>	19
3.2.2	<i>Ammatillinen lisäkoulutus vankilassa</i>	20
3.2.3	<i>Oppisopimuskoulutus vankilassa</i>	20
3.3	Vankien osallistuminen koulutukseen vuonna 2007	20
3.4	Linjauksia vankien koulutuksesta	21
4	Tavoitetila ja toimenpiteet vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi	23
4.1	Yhteistyö ja koordinointi	23
4.1.1	<i>Aluevankilan eri toimintayksiköiden välinen yhteistyö sekä yhteistyö koulutuksen järjestäjien kanssa</i>	23
4.1.2	<i>Vankilaopetuksen tarpeista ja uudistuksista tiedottaminen koulutuksen järjestäjille</i>	24
4.1.3	<i>Yhteistyö vankilaopetusta järjestävien koulutuksen järjestäjien kesken</i>	24
4.2	Henkilöstön kehittäminen	25
4.2.1	<i>Aluevankiloiden ja sijoittajayksiköiden henkilöstön valmiuksien kehittäminen</i>	25
4.2.2	<i>Vankilaopetukseen osallistuvan vankilahenkilökunnan valmiuksien kehittäminen</i>	26
4.2.3	<i>Opettajien perehdyttäminen vankilaympäristöön ja koulutus</i>	26

4.3	Ammatillisen koulutuksen tarjonta	27
4.3.1	<i>Ammatillisen peruskoulutuksen erilaisten koulutusmahdollisuuksien hyödyntäminen ja koulutustarjonnan lisääminen</i>	27
4.3.2	<i>Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonnan lisääminen ja monipuolistaminen</i>	28
4.3.3	<i>Oppisopimuskoulutuksen lisääminen ja monipuolistaminen</i>	28
4.3.4	<i>Naisten ja vähemmistöryhmien koulutustarpeeseen vastaaminen</i>	28
4.3.5	<i>Vapaan sivistystyön opintomahdollisuuksien parantaminen</i>	29
4.4	Opetus ja oppimisen tukeminen	29
4.4.1	<i>Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma (OPS)</i>	29
4.4.2	<i>Henkilökohtainen opiskelua koskeva suunnitelma</i>	30
4.4.3	<i>Oppimispolut, opiskelun jatkumot ja opintojen jatkaminen vapautumisen jälkeen</i>	30
4.4.4	<i>Internetin käyttömahdollisuuksien laajentaminen saatavuuden ja yksilöllisten oppimispolkujen kannalta tarkasteltuna</i>	31
4.4.5	<i>Työpaikalla tapahtuva oppiminen</i>	32
4.4.6	<i>Näytöt ja niiden järjestäminen</i>	32
5	Rahoitus ja tilastointi	34
5.1	Vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen rahoituksen selvittäminen	34
5.2	Vankien ammatillisen koulutuksen tilastoinnin kehittäminen	34
Liitteet		
Liite 1.	Vankien ammatillista koulutusta koskevan selvityksen (OPH, moniste 19/2006) kehittämis ehdotukset	36
Liite 2.	Rikosseuraamusalan organisaatio ja Vankeinhoitolaitos	38
Liite 3.	Ministeriökomitean suositus No R (89) 12 vankilakoulutuksesta jäsenvalloille	40

1 Johdanto

1.1 Kehittämisen toimenpidesuunnitelman lähtökohdat ja tavoitteet

Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelma sisältää tavoite-tilan ja toimenpiteet vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Ne on laadittu Vankien ammatillisen koulutuksen selvityksen (Opetushallitus, Moniste 19/2006) sisältämien kehittämis ehdotusten pohjalta.

Kehittämisen toimenpidesuunnitelma on tarkoitettu ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja vankiloille vankien ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi. Kehittämisen toimenpidesuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää myös opetusviranomaisten ja Vankeinhoitolaitoksen toimenpiteitä sekä toimijoiden välistä yhteistyötä.

Toimenpide-ehdotuksia laadittaessa on otettu huomioon erityisesti normaalisuusperiaate (Normaalisuusperiaatteen toteutuminen vankien, tutkintavankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien kohtelussa, oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:12), jonka mukaan vankilaopetuksena järjestettävä ammatillinen koulutus toteutetaan ja siinä noudatetaan samoja säädöksiä ja määräyksiä kuin ammatillisessa koulutuksessa yleensä. Kehittämisen toimenpidesuunnitelman valmistelun aikana valmistui Rikosseuraamusviraston ja opetushallinnon välisenä yhteistyönä vankeinhoitolaitoksen johdolla Vankilaopetuksen strategia vuosille 2008–2012 (Rikosseuraamusvirasto 2008, Rikosseuraamusalan strategiat). Strategian linjaukset on myös otettu huomioon toimenpidesuunnitelmaa valmisteltaessa. Lisäksi kesäkuussa 2008 valmistui Rikosseuraamusviraston työryhmän mietintö Naiset näkyviksi, jonka sisältämä suositus naisvankien ammatillisen koulutuksen kehittämisestä tukee toimenpidesuunnitelmaan kirjattua naisvankien koulutuksen kehittämisen toimenpidettä (Rikosseuraamusviraston julkaisu 3/2008).

Vankien ammatillisen koulutuksen selvityksen kehittämis ehdotukset löytyvät sellaisinaan liitteestä 1. Ne on tässä toimenpidesuunnitelmassa koottu muun muassa hallinnon sekä koulutuksen suunnittelun ja toteutuksen kannalta suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Ryhmittelyllä on pyritty välttämään kehittämistoimenpiteiden päällekkäisyyttä.

Kehittämisen toimenpidesuunnitelma sisältää edellä mainitussa selvityksessä esitettyjen kehittämiskohteiden osalta vähintään ensi vaiheen toimenpiteet ja tavoitteet. Lisäksi eräiden toimenpiteiden osalta on toimeenpanon tavoiteaikataulu. Toimenpidesuunnitelma sisältää myös pitemmän aikavälin kehittämis ehdotuksia. Kehittämisen toimenpidesuunnitelman toimenpiteiden toteutumisen seuranta ja arviointi toteutetaan

myöhemmässä vaiheessa kokonaisuutena. Joidenkin toimenpiteiden osalta tarvittavista lisäselvityksistä on tehty esitys kyseisessä kohdassa. Mikäli toimenpiteen toteuttaminen edellyttää lisärahoitusta tai muita erityisiä toimenpiteitä, se todetaan kyseisessä kohdassa.

Ennen varsinaisia toimenpide-ehdotuksia Vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpidesuunnitelmassa esitellään vankilaopetuksen toimintaympäristöä ja ammatillisen koulutuksen järjestämistä vankilaopetuksena. Liitteinä ovat myös Rikosseuraamusalan organisaatio ja Vankeinhoitolaitos -kaavio (liite 2) sekä vankien koulutuksen kansainväliset suositukset (liite 3).

1.2 Vankien ammatillisen koulutuksen selvitys

Opetusministeriö antoi vuoden 2005 lopulla Opetushallituksen toimeksiannon vankien ammatillista koulutusta koskevan selvityksen tekemisestä. Selvityksen toisena rahoittajana ja selvityksen sisältöä linjanneena tahona oli Rikosseuraamusvirasto.

Selvityksen tehtävänä oli toimia vankien ammatillisen koulutuksen tilan kuvaajana sekä toimintaympäristön että varsinaisen koulutuksen järjestämisen osalta. Ammatillisen koulutuksen uudet linjaukset sekä vankimäärän ja rakenteen kehitys ja aluevankiloiden ja sijoittajayksikköjen perustaminen ovat keskeisiä selvityksen taustalla olevia hallinnon-aloihin liittyviä muutoksia. Selvityksen tulosten on tarkoitus toimia vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen kehittämisen työvälineenä ja edistää ammatillisen koulutuksen järjestämistä vangeille. Selvityksen tehtävänä oli palvella opetusviranomaisen ohella vankeinhoidosta vastaavia viranomaisia ja muita vankien ammatillisen koulutuksen parissa toimivia esimerkiksi vankiloita ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä.

Selvityksen kohteena olivat erityisesti vankien ammatillisen koulutuksen saatavuus ja tarjonta, koulutuksen järjestämismuodot, työnjako koulutuksen toteuttamisessa, erilaisten opiskelijoiden huomioiminen, rahoitus sekä opiskelijavalintaan liittyvät asiat. Lisäksi selvitys kohdistui opetuksen toteutukseen ja tutkintojen ja opintojen suorittamiseen sekä aluevankilakohtaisiin eroihin ammatillisen koulutuksen järjestämisessä. Selvitys sisältää osin myös vammaisten valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta koskevia asioita.

Selvityksen perusteella laadittu raportti sisältää sekä vankien ammatillista koulutusta koskevaa taustatietoa että selvityksen tuloksia. Vankien ammatillista koulutusta koskevia tuloksia esitetään sekä valtakunnallisesti että alueellisesti tarkasteltuna ja koulutuksen järjestämiseen liittyviä kehittämis ehdotuksia. Raportissa ehdotetaan myös, että kehittämis ehdotusten pohjalta laaditaan vankien ammatillista koulutusta koskeva toimintasuunnitelma, jossa tarkastellaan tarkemmin niitä konkreettisia toimenpiteitä, joihin selvityksen kehittämis ehdotusten pohjalta on tarpeen ryhtyä vankien ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Lisäksi raportissa todetaan, että laadittavaan suunnitelmaan on tarpeen sisällyttää konkreettiset tavoitteet, vastuut ja aikataulu sekä arvio tarvittavista resursseista. Lisäksi suunnitelman tulisi sisältää ehdotukset siitä, miten toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.

2 Toimintaympäristön kuvaus

2.1 Rikosseuraamusalan organisaatio ja tehtävät

Vankeinhoito ja kriminaalihuolto ovat osa rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää. Yhteisenä tavoitteena on huolehtia osaltaan yhteiskunnan turvallisuudesta pitämällä yllä laillista ja turvallista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää sekä myötävaikuttaa uusintarikollisuuden vähentämiseen ja rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen. Kriminaalipolitiikan yleistavoitteena on turvallinen yhteiskunta, jonka rikollisuudesta ja sen kontrollista aiheutuneet haitat ja kustannukset on minimoitu.

Vankeinhoitolaitos panee täytäntöön tuomioistuinten määräämät vankeusrangaistukset ja sakon muuntorangaistukset sekä huolehtii tutkintavankeuden toimeenpanosta. Rikosseuraamusvirasto on rikosseuraamusalan keskusvirasto, jonka vastuulla on yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanon ohjaus ja hallinto. Täytäntöönpanon vaikuttavuutta on se, että vankeusaikana toteutettavat toimenpiteet ovat kuntouttavia ja yhteiskuntaan integroivia, minkä vuoksi niiden tulee olla laadukkaita. Täytäntöönpano on varmaa, turvallista ja koko toimintajärjestelmä on luotettava ja ennustettava.

Uusi rangaistusten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.10.2006. Samanaikaisesti ns. vankeuspaketin kanssa toteutettiin Vankeinhoitolaitoksen rakenneuudistus, jossa viisi aluevankilaa sekä Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikkö aloittivat toimintansa. (Ks. liite 2, Rikosseuraamusalan organisaatio ja Vankeinhoitolaitos)

Lainsäädäntö edellyttää uusia rakenteita ja toimintatapoja. Toimivaltaa on siirretty Rikosseuraamusvirastosta alueille. Aluevankiloissa on erityyppisiä vankiloita ja sijoittajayksikkö, joka vastaa vangeille tehtävästä rangaistusajan suunnitelmasta sekä vankien sijoittamisesta alueella. Vankilat vastaavat siitä, että vangeille järjestetään rangaistusajan suunnitelman mukaista toimintaa ja että he voivat suorittaa rangaistuksensa turvallisesti. Vankilat ovat joko suljettuja tai avolaitoksia. Avolaitoksiin sijoitetaan työ-, opiskelu- tai kuntouttavaan toimintaan osallistuvia vankeja, joiden katsotaan sopeutuvan suljettua laitosta vapaampiin oloihin, ja joiden ei oleteta poistuvan avolaitoksesta luvatta. Heiltä edellytetään myös valvottua sitoutumista päihitteettömyyteen.

2.2 Vankeuslain tavoitteet

Rangaistusten täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen vankeusaikana. Rangaistukset pyritään toteuttamaan siten, että

täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja tuomitulle, vankilan olot vastaavat mahdollisimman pitkälle yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja ja vangilla on mahdollisuus ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta. (Vankeuslaki 767/2005.)

Vankeus nähdään suunnitelmallisena prosessina, joka pohjautuu sijoittajayksikössä tehtyyn rangaistusajan suunnitelmaan, joka sisältää vangille tehdyn riski- ja tarvearvion sekä arvion vangin työ- ja toimintakyvystä. Vankilassa järjestettävän toiminnan tarkoituksena on edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan rangaistusajan suunnitelman mukaisesti. Keinot, joilla pyritään vaikuttamaan vangin yhteiskuntaan sijoittumiseen ovat vankeuslain 8 luvun 1 §:n mukaisesti:

- vangin valmiuksien vahvistaminen rikoksettomaan elämäntapaan
- vangin ammattitaidon ja osaamisen sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpito ja parantaminen
- vangin päihteettömän elämäntavan tukeminen.

Vanki on velvollinen vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan. Toiminta sisältää työtä, koulutusta tai muita vangin valmiuksia edistäviä toimintoja. Koulutus on yksi keskeisistä toiminnoista, joihin vanki voi osallistua vankilassa tai opintoluvan ehtojen täyttyessä sen ulkopuolella. Vankeuslain 8 luvun 10 §:ssä määritellään, että opintolupa voidaan myöntää, mikäli lupa edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista, luvan ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä, ehtojen noudattamista voidaan soveltuvin tavoin valvoa ja vanki suostuu siihen, että vankeinhoitoviranomaiset ovat tarpeen mukaan yhteydessä viranomaisiin tai yksityisiin yhteisöihin tai henkilöihin luvan ehtojen noudattamista koskeissa asioissa. Luvan ehtona on lisäksi, että vanki sitoutuu päihteettömyyteen ja noudattaa muita vankilan ulkopuolella liikkumiseen ja toimintaan osallistumiseen liittyviä välttämättömiä kirjallisia ehtoja.

2.3 Rangaistusajan suunnittelu ja vangeille järjestettävä toiminta

Vankeus käsitetään prosessiksi voimassaolevassa vankeuslaissa. Suunnittelussa ensimmäinen vaihe on kyetä arvioimaan ja mittaamaan vankien riskiä rikosten uusimiseen ja määritellä heidän kriminogeeniset tarpeensa. Tähän pyritään vankeinhoidossa riski- ja tarvearvioinnilla ja sen perusteella laadittavalla rangaistusajan suunnitelmalla. Yksilöllisiin riskitekijöihin vaikuttaminen otetaan vangille järjestettävän toiminnan suunnittelun lähtökohdaksi.

Riskitekijät voidaan jakaa staattisiin ja dynaamisiin riskitekijöihin. Ns. staattiset riskitekijät ovat muuttumattomia eikä niihin voida enää vaikuttaa, mutta niiden perusteella voidaan ennustaa rikoksen uusimista. Tällaisia tekijöitä ovat esim. ikä, sukupuoli, tehtyjen rikosten määrä ja laatu, uhrien määrä. Ns. dynaamiset riskitekijät ovat muuttuvia ja niihin voidaan vaikuttaa interventioilla. Luotettavin arvio henkilön rikoksen uusimisriskistä saadaan arvioimalla sekä staattiset että dynaamiset riskitekijät. Mitä enemmän kriminogeenisiä tekijöitä henkilöllä on, sitä korkeampi on yleensä henkilön uusimisriski. Kriminogeenisiä tekijöitä ovat muun muassa:

- pitkä rikollisen käyttäytymisen historia
- epäsosiaaliset käyttäytymismallit
- rikosmyönteinen ajattelu ja asenteet
- rikosmyönteinen kaveripiiri
- kyvyttömyys tai vaikeus luoda läheisiä, vastuullisia ihmissuhteita
- **ei peruskoulutusta, ei työhistoriaa**
- ajankäytönhallinnan vaikeus, kyvyttömyys suunnitella toimintaansa, vapaa-ajanvietto
- alkoholin ja päihteiden käyttö

Rikolliseen käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa kuntoutusohjelmilla, joissa opetetaan vangeille uusia, elämässä selviytymistä parantavia taitoja. Päihdetyö, rikolliseen käyttäytymiseen liittyvä ohjelmatyö ym. tarvitsevat tuekseen yhteiskunnan normaaleja toimintoja kuten työtä ja **koulutusta**. Niillä on merkitystä vankeuslain sen tavoitteen kannalta, jossa pyrkimyksenä on **edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan ja parantaa valmiuksia yhteiskunnassa selviytymiseen**. Koulutuksen hankkimisella on välillisesti yhteys rikosten uusimiseen. Koulutuksen tai ammattitaidon puute on kriminogeeninen tekijä. Koulutuksella on työllistymistä edistävä vaikutus ja siten merkitystä uusintarikollisuuden kannalta.

Rangaistusajan suunnitelmissa (RANSU) tarve järjestää opintojen ohjausta tai koulutusta nousee hyvin usein esille. Vuoden 2007 aikana vankeuskauden aloittaneille tehdyissä rangaistusajan suunnitelmissa, joissa on vähintään yksi tavoite, kolmelle neljästä vangista (75 %) on kirjattu tavoitteeksi koulutus ja työllisyys. Tavoitteeksi on kirjattu sekä motiivointi koulutukseen että koulutuksen hankkiminen.

Vangille järjestettävän koulutuksen tulee olla rangaistusajan suunnitelman mukaista. Koulutuksen hankkiminen ei saa olla ristiriidassa uusimisriskin vähentämistavoitteen kanssa. Esimerkiksi talousrikoksesta tuomitulle ei ole tarkoituksenmukaista opettaa kirjantapitoa, vaan keskeisempää on pyrkiä vaikuttamaan hänen rikolliseen käyttäytymiseen johtaviin asenteisiinsa. Sen sijaan koulutuksella voidaan vähentää uusimisriskiä tapauksissa, joissa puutteellinen ja erityisen matala koulutustaso on ollut syrjäytymistä edistävä tekijä.

Moniongelmaisten ihmisten tavoitteellinen toiminta on väistämättä usean toimintamuodon ja useaan tarpeeseen vaikuttamisen yhteistyötä. Edellä mainittujen keskeisten toimintojen ohella muun muassa sosiaalisella kuntoutuksella ja perhetyöllä sekä vapaa-ajan toiminnalla tuetaan vankien sijoittumista yhteiskuntaan.

Rangaistusajan suunnitelmien toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Arvioida voidaan toiminnan toteutumista ja tavoitteiden toteutumista. Pääperiaatteena on, että tavoitteet voivat toteutua toiminnan kautta. Vapauttamisvaiheessa tehdään rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden toteutumisen arviointia, arvioidaan vangin edellytyksiä selviytyä yhteiskunnassa ja tehdään vangille vapauttamissuunnitelman pohjaksi palvelutarpeiden arviointi ja valvontaan määrättäville valvontasuunnitelma Kriminaalihuoltolaitoksen toimesta. Valvottavien osalta jatketaan valvonnan aikana tavoitteen mukaista työtä. Elinkautista tai koko rangaistusta suorittaville vangeille tehdään lisäksi vaarallisuusarvio.

Vangin yhteiskuntaan sijoittumista pyritään edistämään jatkotoimien valmistelulla yhteistyössä muiden tahojen, kuten Kriminaalihuoltolaitoksen, kuntien sosiaaliviranomaisten, mielenterveyspalveluiden ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Uusintarikollisuuden kannalta keskeistä on se, miten muut viranomaiset pystyvät tukemaan vangin siirtymistä siviiliin.

Avolaitokset, jotka toimivat ns. vapauttamisyksiköinä, laativat vangille vapauttamissuunnitelman. Vapauttamissuunnitelma laaditaan usein verkostotyönä erityisesti nuorille,

päihdekuntoutuksessa oleville ja koevapauteen sijoitettaville. Tehtyjen vapauttamissuunnitelmien mukaan kolmella neljästä vangista on asunto tiedossa ja perus- toimeentulo kunnossa. Joka viidennellä vangilla on päihdehuolto järjestetty ja työpaikka tiedossa. Vuoden 2007 aikana tehtyjen vapauttamissuunnitelmien mukaan ainoastaan 5 %:lla vangeista on koulutuspaikka tiedossa vapautuessaan. Tehdyissä vapauttamissuunnitelmissa noin viidenneksellä olisi tarve järjestää koulutusta.

2.4 Vankila oppimisympäristönä

Vankilaopetuksen järjestämiseen vaikuttaa myös vankilan tarjoama oppimisympäristö ja ne rajoitukset vangin oikeuksiin ja olosuhteisiin, joista säädetään vankeuslaissa tai jotka seuraavat itse rangaistuksesta. Vankiloiden toimintaympäristö ei ole alun alkaen suunniteltu oppimisympäristöksi. Opetustilojen taso vaihtelee ja niitä uusitaan sitä mukaan kuin vankiloita peruskorjataan. Opetustiloina joudutaan väliaikaisesti käyttämään myös muita kuin luokkatiloja, jotta tiloja olisi riittävästi.

Turvallisuustekijät voivat rajoittaa opetuksen järjestämistä ja suunnittelua. Vankilassa on valvonnan asteiltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja. Vankia ei saa sijoittaa suljetumpan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät. Osastolle sijoittamisessa otetaan huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuutensa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin ja muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen. Vangille on myös varattava hänen pyynnöstään mahdollisuus asua kokonaan tai osittain erillään muista vangeista. Rikosseuraamusviraston päätöksellä vanki voidaan vankilan turvallisuussyistä siirtää muusta vankilasta eristetylle osastolle (varmuusosasto). Osastoinnin vuoksi kaikkia vankkeja ei voida ottaa samaan opetusryhmään keskenään.

Turvallisuustekijät tulee ottaa huomioon opetusryhmiä kootessa ja valvonta on järjestettävä myös opetustilanteessa. Tällä turvataan sekä ulkopuolisen opetushenkilöstön, vankilan henkilökunnan, muiden vankien että vangin itsensä turvallisuus. Vankilaopettajien tulee olla riittävän perehdytettyjä vankilaturvallisuuteen ja turvallisuusriskeihin ja osata toimia opetustilanteessa annettujen ohjeiden mukaisesti. Vankilan tulee huolehtia siitä, että opetushenkilöstö tuntee olonsa turvalliseksi opetustilanteessa.

Koulutuksen järjestäjän kannalta yhtenä riskitekijänä on se, että osa pienen opetusryhmän opiskelijoista voi keskeyttää kurssin esimerkiksi joutuessaan siirtymään suljetummalle osastolle kurinpidollisista tai valvonnallisista syistä tai kokonaan toiseen vankilaan. Toisaalta joissakin tapauksissa opetus on jouduttu perumaan mikäli resurssipuutteen vuoksi ei ole tarpeeksi valvontahenkilöstöä, joka kuljettaisi opiskelevat vangit asunto-osastoilta opetustiloihin.

Ammatillisen koulutuksen järjestämistä hankaloittaa lisäksi sopivien työssä- oppimisympäristöjen ja näyttöpaikkojen puuttuminen vankilan alueelta erityisesti suljetuissa vankiloissa. Sopivien näyttökohteiden löytyminen edellyttäisi joissakin tapauksissa vankilan työtoiminnan käytössä olevien työpisteiden kehittämistä tätä tavoitetta vastaaviksi.

2.5 Vankirakenne ja vankeusrangaistusten pituudet

Vankien päivittäinen keskimäärä vuonna 2007 oli 3 551. Vangeista noin 7 % oli naisia, 93 % miehiä. Naisvankien sekä suhteellinen että absoluuttinen osuus on viime vuosina noussut. Nuorten, alle 21-vuotiaiden, osuus kaikista kirjoilla olevista vangeista on ollut

vuosittain pieni eli vajaa 3 %. Oppivelvollisuusikäisten 15–17-vuotiaiden osuus nuorista on hyvin pieni. Ulkomaalaisten vankien määrä sen sijaan on kasvanut 1990-luvun puolivälistä lähtien ja vakiintunut noin 8 %:n tasolle. Eri vankiryhmillä on erilaisia koulutuksellisia tarpeita. Määrällisesti pienten ryhmien koulutusmahdollisuuksien turvaaminen on haaste.

Vankeusrangaistusten pituuksissa ei ole tapahtunut viime vuosien aikana huomattavia muutoksia. Vuoden 2006 aikana vapautuneista rangaistusvangeista noin 40 % oli ollut vankilassa alle 3 kk, lähes 60 % alle 6 kk ja vajaa kymmenen prosenttia pitempään kuin kaksi vuotta. Keskimääräinen rangaistusajan pituus vuonna 2006 oli 9,5 kk.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen kestää noin kahdesta ja puolesta vuodesta neljään vuoteen. Koulutuksen kannalta rangaistusajat eivät yleensä mahdollista kokonaisten tutkintojen suorittamista alusta loppuun. Sen sijaan on mahdollista täydentää keskenjääneitä opintoja esimerkiksi perusopetuksen tai lukion oppimäärä tai suorittaa osia ammatillisesta koulutuksesta ja jatkaa opintoja siviilissä. Lisäksi lyhytkin vankeusaika tarjoaa mahdollisuuden osallistua erilaisiin valmentaviin ja valmistaviin koulutuksiin, joiden kautta elämänhallinta paranee ja voi syntyä motivaatio opiskelujen jatkamiseen.

2.6 Vankien työ- ja toimintakyky, koulutustausta ja oppimisvalmiudet

Vangin edellytyksiin opiskella ammatillisessa koulutuksessa vaikuttavat oppimisvalmiuksien lisäksi myös vangin työ- ja toimintakyky.

2.6.1 Vankien työ- ja toimintakyky

Vangeille vuosina 1999–2004 tehtyjen työ- ja toimintakyvyn arvioiden (noin 30 000 arviota) mukaan kolmasosalla arvioiduista vangeista työkyky (terveys) oli joko alentunut tai heikko. Puutteelliset työtaidot (koulutuksen vähäisyys ja puuttuva työhistoria) oli joka neljännellä. Vankila-aikaiseen toimintaan (työ, opiskelu, kuntoutus) suhtautui kielteisesti joka kymmenes. Vankien työ- ja toimintakyky alentuu nopeasti vankilakausien myötä. Vankilakierteeseen jääneet useampikertaiset vangit ovat suomalaisen yhteiskunnan sairain, syrjäytynein ja köyhin väestönosa. Kuntouttavilla toimilla on tärkeä osa heidän rangaistus-aikansa suunnittelussa.

Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve -tutkimuksessa kartoitetaan suomalaisten vankien ja yhdyskuntaseuraamusrangaistusta suorittavien somaattisia ja mielenterveyden häiriöitä sekä niihin liittyvää hoidontarvetta ja työkyvyn alenemaa. Tutkimusaineisto on kerätty joulukuun 2005 ja toukokuun 2006 välisenä aikana. Tutkimuksen alustavien tulosten mukaan jokin päihderiippuvuus on 90 %:lla miesvangeista, alkoholiriippuvuus 70 %:lla elinkautisvangeista ja 55 %:lla muissa ryhmissä. Huumeriippuvuus on 65 %:lla naisvangeista. Keskimäärin 70 % potee jotain persoonallisuushäiriötä. Antisosiaalinen persoonallisuushäiriö on 50 %:lla vangeista. Vakavat mielialahäiriöt, masennus ja kaksisuuntainen mielialahäiriö, ovat kaksi kertaa yleisempiä kuin keskivertoväestöllä. Vangeista 15 % voidaan luokitella tieteelliset kriteerit täyttäviksi psykopaateiksi. Kaikissa ryhmissä 50 %:lla on hepatiitti sekä useita somaattisia sairauksia. Asiantuntija-arvion mukaan noin 90 % tutkituista tarvitsisi jotain lääketieteellistä hoitoa.

2.6.2 Vankien koulutustausta

Koulutustausta vangeilla on huomattavasti heikompi kuin väestöllä keskimäärin. Opetushallituksen selvityksen (Koski & Miettinen 2007) mukaan reilu 6 % vangeista ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää. Perusopetuksen lisäopetukseen eli kymppiluokalle on osallistunut noin 7 % Opetushallituksen selvitykseen vastanneista vangeista. Keskimäärin perusopetuksen päättävästä ikäluokasta noin 1,4 % osallistuu lisäopetukseen, joten vangeilla osallistuminen perusopetuksen lisäopetukseen on ollut yleisempää kuin muiden peruskoulun oppilaiden.

Ylioppilastutkinnon on suorittanut noin 5 % vangeista. Lukiokoulutuksen on aloittanut lisäksi noin 11 % vangeista. Suurimmalla osalla lukion suorittaminen on jäänyt kesken. Keskimäärin lukioskursseja on suoritettu vain muutamia. Ylioppilastutkinnon suorittaneita on vankiloissa vähän, kun verrataan lukua 19–21-vuotiaitten ikäluokkiin vuosina 2000–2005. Heistä yli 50 % suorittaa lukion oppimäärän ja saa ylioppilastutkinnon.

Ammatillisen toisen asteen tutkinnon ilmoitti suorittaneensa noin joka kolmas vanki. Vankien määrä vaihtelee vuosittain. Vuosittaisen keskimääräisen vankimäärän perusteella voidaan arvioida, että ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen voisi vuosittain osallistua noin 300–500 vankia, mikäli vankiloissa olisi riittävästi tarjolla erilaista ammatillista koulutusta. Lisäksi tulisi olla mahdollisuus suorittaa tutkintojen osia ja osallistua peruskoulutuksen valmistaviin koulutuksiin.

Koulutuksen ja tutkimuksen 2007–2012 mukaan vuonna 2005 ammatillisen tutkinnon suorittaneita (ml. opistoaste) oli väestön 25–34-vuotiaista 45 %. Ylioppilastutkinnon suorittaneita (ml. ammatillista perustutkintoa ja ylioppilastutkintoa samanaikaisesti suorittavat) oli väestön 25–34-vuotiaista 46 % ja 20–24-vuotiaista 51 %.

2.6.3 Vankien oppimisvalmiudet ja -vaikeudet

Muuta väestöä heikomman koulutustaustan yhtenä selittävänä tekijänä vangeilla ovat sekä synnynnäiset että harjaantumattomuudesta johtuvat oppimisen ongelmat. Lukivaikeus on vangeilla yleisempää kuin väestöllä keskimäärin. Salon tutkimuksen (Salon Helena. Lukivaikeus on sosiaalinen riski: lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet suomalaisilla miesvangeilla. 2006. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston psykologian laitos) mukaan lähes puolella tutkituista suomalaisista miesvangeista (43 %) oli huomattavia vaikeuksia lukutaidossa kun saman verran koulutusta saaneista peruskoulun 9-luokkalaisista noin 8 %:lla on vastaavia vaikeuksia. Dysleksiaan viittaavia teknisen lukemisen vaikeuksia oli kolmanneksella (33 %) ja harjaantumattomuuden joka kymmenennellä tutkituista.

Tuomisen väitöskirjatutkimuksen (Tuominen, Tiina. ADHD-piirteet, lukivaikeus ja kognitiivinen kapasiteetti suomalaisilla miesvangeilla. Turun yliopisto.) alustavien tulosten mukaan vaikeuksia lukemisessa tai kirjoittamisessa esiintyi lähes puolella vangeista (49,3 %). Yleisväestössä vastaavista ongelmista kärsii noin kahdeksan prosenttia. Teknisessä lukemisessa ongelmia oli 35 %:lla. Laaja-alaisista ongelmista lukemisessa ja kirjoittamisessa kärsi 16,4 %. Yleisväestössä vastaava luku on noin 1,3 %. AD/HD-piirteitä näyttää vangeilla olevan noin kymmenkertaisesti yleisväestöön verrattuna. Aineiston vangeilla selkeitä AD/HD-piirteitä oli noin puolella. Erilaiset AD/HD-piirteet tulivat esille mm. tiedon käsittelyssä, työmuistissa, tarkkaavaisuuden siirtämisessä ja ylläpidossa. Myös keskittymisessä ja valppaudessa tuli esille puutteita.

Helsingin vankilan lukineuvolahankkeen yhteydessä tehdyn pikaluki- ja havainto-kanavatestin perusteella testatuista kahdella kolmesta oli ongelmaa tällä osa-alueella (Sunimento, Kati. 2006. Lukineuvolahanke Helsingin vankilassa 18.4-31.12.2006.

Julkaisematon muistio.) Opetushallituksen selvityksen (Koski Leena & Miettinen Kaija. 2007. Vangit koulutuksessa – Selvitys vankien koulutukseen osallistumisesta, oppimisvalmiuksista ja -strategioista sekä opetuksen laadusta) perusteella noin viidennes vangeista koki itse omaavansa vaikeuksia lukemisessa tai kirjoittamisessa.

Puutteellinen laskutaito voi olla samalla tavalla syrjäyttävä ja itsetuntoa heikentävä tekijä kuin lukemisen ja kirjoittamisenkin vaikeus. Tuomisen väitöskirjatutkimuksen alustavien tulosten perusteella laskutaidon vaikeuksista kärsii vajaa kolmannes vangeista (28,9 %). Opetushallituksen selvityksen (Koski & Miettinen 2007) perusteella joka kymmenes vangi kokee itsellään olevan laskemisessa ja matematiikassa paljon vaikeuksia ja lähes 30 % kokee omaavansa ko. vaikeuksia jonkin verran. Naisvangit kokevat, että heillä on näitä vaikeuksia keskimäärin useammin kuin miehillä.

Tietoteknisten valmiuksien puuttuminen vaikeuttaa osallistumista tietoyhteiskunnan toimintaan ja edistää syrjäytymistä. Tietoteknisten valmiuksien kehittäminen edellyttäisi riittävästi ajantasaisia laitteita, joista Opetushallituksen tekemän selvityksen (Koski Leena & Mäki Marianne. Vankien ammatillista koulutusta koskeva selvitys. OPH 19/2006) mukaan on puutetta vankiloissa. Vangeista runsas kolmannes arvioi tietotekniset valmiutensa huonoiksi tai erittäin huonoiksi ja yhtä moni arvioi ne keskinkertaisiksi (Koski & Miettinen 2007). Yli 35-vuotiaat vangit arvioivat tietotekniset taitonsa heikommiksi kuin nuoremmat ja naisvangit keskimäärin heikommiksi kuin miesvangit. Koulutustaustaltaan vähemmän koulutusta saaneilla tietotekniset taidot ovat heidän oman arvionsa mukaan heikompia kuin enemmän koulutusta saaneilla.

3 Ammatillisen koulutuksen järjestäminen vankilassa

Vanki voi hakeutua ja päästä opetushallinnon alaiseen ammatilliseen koulutukseen, mikäli hän täyttää koulutukseen pääsyn edellytykset. Lisäksi opinnoissa menestymisen kannalta on tärkeää, että vangilla on riittävä työ- ja toimintakyky. Vangeille voidaan järjestää koulutusta vankilaopetuksena joko suljetussa tai avovankilassa. Lisäksi vanki voi opiskella vankilan ulkopuolella, mikäli hän on saanut opintoluvan.

3.1 Yleistä ammatillisesta koulutuksesta

Opetusministeriö myöntää ammatillisen koulutuksen järjestäjille luvat järjestää opetushallinnon alaista ammatillista koulutusta (ammatillinen peruskoulutus ja/tai lisäkoulutus). Koulutuksen järjestäjät suunnittelevat koulutustarjontansa järjestämislupansa puitteissa. Opetushallinnon alaisella ammatillisella koulutuksella on koulutukselliset tavoitteet ja koulutus tulee järjestää opiskeluympäristöstä riippumatta siten, että vastaa sille asetettuja sekä laadullisia että sisällöllisiä tavoitteita. Koulutuksen järjestäjien tulee suunnitella ja tarjota koulutusta työelämän tarpeet huomioon ottaen. Ammatillisia tutkintoja on uudistettu siten, että niiden tavoitteet ja sisältö määräytyvät entistä paremmin työelämän osaamisvaatimusten mukaisesti.

3.1.1 Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillista peruskoulutusta voidaan järjestää joko oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena. Oppilaitosmuotoinen koulutus voi olla joko opetussuunnitelmaperusteista tai näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa on tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi tutkintoon johtamattomia ammatillisen peruskoulutuksen valmentavia ja valmistavia koulutuksia tai muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävää kotitalousopetusta. Valmentavia ja valmistavia koulutuksia ovat vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, ammattistartti.

3.1.2 Ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillisena lisäkoulutuksena voidaan järjestää näyttötutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta. Näyttötutkinnot

ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia tutkintoja, joissa voidaan osoittaa koulutuksessa ja työelämässä hankittu osaaminen.

3.1.3 Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on yksi ammatillisen peruskoulutuksen järjestämismuoto. Se on myös ammatillisen lisäkoulutuksen muoto työelämässä toimivalle henkilöstölle. Ammatilliseen perustutkintoon tähtäävä oppisopimuskoulutus voi olla opetussuunnitelmaperusteista tai valmistavaa koulutusta näyttötutkintona suoritettaviin ammatillisiin perustutkintoihin. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittamiseen tähtäävä oppisopimuskoulutus on aina täyttötutkintoon valmistavaa koulutusta.

3.2 Ammatillinen koulutus vankilaopetuksena

Vankilaopetuksessa joustavat tutkintojen suorittamismahdollisuudet ovat tärkeitä. Aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä näytöt antavat mahdollisuuden niille vangeille, joilla on aikaisempaa osaamista ja kokemusta, mutta joilta puuttuu virallisen koulutusjärjestelmän tutkintotodistukset. Koulutuksen järjestämismuodoista erityisesti oppisopimuskoulutus on kokemusten mukaan soveltunut hyvin vangeille. Ammatillinen koulutus tulee myös vankilaopetuksena järjestettynä koulutuksena toteuttaa siten, että se vastaa sille asetettuja sekä laadullisia että sisällöllisiä tavoitteita – myös työssäoppimisen ja näyttöjen osalta.

Osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on jo pitempään järjestänyt joko ammatillista peruskoulutusta ja/tai ammatillista lisäkoulutusta myös vankiloissa. Vankien ammatillisesta koulutuksesta tehdyn selvityksen mukaan järjestämisluvan saaneista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä noin joka kymmenes (13 %) järjesti vuosina 2004 ja 2005 rangaistuslaitoksissa vankien ammatillista koulutusta.

Syrjäytymisen ehkäisyn sekä tulevaisuuden työvoimatarpeen vuoksi on tarpeen nykyistä paremmin kohdentaa koulutusta, myös ammatillista koulutusta eri ryhmille. Vangit ovat ryhmä, joka kaikkein vähiten käyttää koulutuspalveluita.

3.2.1 Ammatillinen peruskoulutus vankilassa

Vankiloissa suoritetaan jonkin verran ammatillisia perustutkintoja tai niiden osia. Vangit ovat osallistuneet myös opetushallinnon alaiseen valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät ole tarjonneet tai ne eivät ole koulutuksen suuren kokonaiskysynnän vuoksi voineet tarjota vangeille siinä määrin ammatillista peruskoulutusta ja sen valmistavia koulutuksia kuin olisi ollut kysyntää ja tarvetta, samoin kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa järjestettävälle erityisopetukselle.

Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin koulutuksen järjestämismuodosta riippumatta sisältyvän työssäoppimisen järjestäminen on haasteellista vankiloissa, samoin ammatillisten perustutkintojen näyttöjen järjestäminen. Yksi tapa vastata vankien ammatillisen koulutuksen tarpeisiin on tarjota mahdollisuus suorittaa vankeusaikana tutkintojen osia. Yksi keskeinen haaste vankiloissa, erityisesti suljetuissa vankiloissa järjestettävälle ammatilliselle koulutukselle on sopivien työssäoppimisympäristöjen ja näyttöpaikkojen puuttuminen vankilan alueelta. Sopivien näyttökohteiden löytäminen edellyttäisi joissakin tapauksissa vankilan työtoiminnan käytössä olevien työpisteiden kehittämistä niitä vastaaviksi.

Koulutuksen järjestäminen vankilassa on monesta syystä haasteellista ja asettaa myös joitakin rajoitteita koulutuksen järjestämiselle, esimerkiksi opetusryhmien kokoamisessa, ks. tarkemmin kohta 2.4 Vankila oppimisympäristönä.

3.2.2 Ammatillinen lisäkoulutus vankilassa

Vankilaopetuksena järjestettävä ammatillinen lisäkoulutus on ollut pääasiassa muuta kuin tutkintoon johtavaa ammatillista lisäkoulutusta. Ammattitutkintoon johtavaa koulutusta on ollut vähän ja erikoisammattitutkintoon johtavaa koulutusta ei lainkaan.

Näyttötutkintojen järjestäminen vankilaopetuksessa on käytännössä osoittautunut haasteelliseksi. Näyttötutkintojen järjestämisestä ovat haitanneet muun muassa aidon työympäristön puuttuminen.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen osallistuville vangeille on laadittu henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat, joissa on hyvin otettu huomioon vankien aikaisempi koulutus ja kokemus.

3.2.3 Oppisopimuskoulutus vankilassa

Vangeille järjestettävä oppisopimuskoulutus on tämän koulutusmuodon erityismuoto. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaan rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävä vankien oppisopimuskoulutus ei perustu työsopimukseen, vaan sopimukseen oppisopimuskoulutuksesta.

Vangeille järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa voidaan poiketa säännöksistä, jotka koskevat työntekijöitä koskevan lainsäädännön soveltamisesta oppisopimuskoulutukseen. Vankien oppisopimuskoulutuksen osalta ei säädetä muista poikkeamisista. Näin ollen siihen sovelletaan koulutuskorvausta ja opiskelijan työturvallisuutta koskevia säännöksiä. Myös vankien oppisopimuskoulutuksen rahoitus määräytyy samoin kuin muussa oppisopimuskoulutuksessa.

3.3 Vankien osallistuminen koulutukseen vuonna 2007

Kaikista eri koulutusasteiden koulutuksissa olleista vangeista enemmistö osallistui ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen. Myös Opetushallituksen selvityksessä (Koski & Miettinen 2007) vankien koulutustoiveet suuntautuivat selkeimmin ammatilliseen koulutukseen.

Vankien ajankäyttötilastojen mukaan koulutukseen osallistui vuonna 2007 keskimäärin 311 vankia per päivä. Luku pitää sisällään myös opintoluvalla ulkopuolella opiskelevat, joita oli vuoden aikana keskimäärin 54 vankia päivässä. Vuoden aikana koulutukseen osallistui vankien ajankäyttötilastojen mukaan 1 737 vankia. Opiskelun osuus vankien kokonaisajankäytöstä oli vuonna 2007 noin 10 %.

Vankien ajankäyttötilastojen mukaan yleissivistävään koulutukseen osallistui vuoden 2007 aikana yhteensä 576 vankia, valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen (sekä virallinen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus että muu valmentava ja ohjaava koulutus) 459 vankia, ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen 701 vankia ja muuhun koulutukseen 374 vankia. Vankilan ulkopuolella opiskeli vuoden aikana yhteensä 150 vankia. Osa opiskelijoista osallistui useampaan edellä mainituista, ja on siten tilastoitu sekä esimerkiksi yleissivistävään että ammatilliseen koulutukseen.

Taulukko 1. Opiskelevien vankien* määrä eri koulumuodoissa v. 2007

Opiskelleet vangit	%	n	keskimäärin vankia/ pvä
yleissivistävä koulutus	27	576	77
valmentava ja kuntouttava koulutus	22	459	53
ammattillinen perus- ja lisäkoulutus	33	701	145
muu koulutus	18	374	9
	100	2 110	

*ei sisällä opintoluvalla vankilan ulkopuolella opiskelevia

Vuoden 2007 aikana vankilassa oli yhteensä 10 780 vankia, joista po. vuoden aikana vapaudesta tuli 4 716 vankia. Vuonna 2007 vankeja oli päivittäin keskimäärin 3 551. Vankilaan vapaudesta tulleille vangeille 2 451 laadittiin sellainen **rangaistusajan suunnitelma**, johon kirjattiin vähintään yksi tavoite. Näistä 1 836 suunnitelmassa (75 %) tavoitteeksi asetettiin koulutus ja työllisyys. Jos edellä mainittu. 75 prosenttia suhteutettaisiin vuoden aikana vankilaan tulleisiin vankeihin, olisi yli 3 500 vankia, joilla olisi tavoitteena koulutus ja työllisyys. Ei voida kuitenkaan suoraan vetää sellaista johtopäätöstä, että yli 3 500 vangilla olisi vuosittain koulutuksellinen tarve. Tähän joukkoon (4 716) kuuluvat myös ne lyhytaikaista rangaistusta suorittavat vangit, joille ei sen paremmin tehdä rangaistusajan suunnitelmaa kuin järjestetä vankilassa pitempikestoista toimintaa.

Sijoittajayksikkö kirjaa vangin rangaistusajan suunnitelmaan tavoitteet yleisellä tasolla ja päättää vankilasta, jonne vanki sijoitetaan. Tavoitteena voi olla esimerkiksi oppimisvalmiuksien parantaminen ja soveltuvan koulutusalan löytäminen, ammatillisen koulutuksen hankkiminen tai sen loppuun suorittaminen. Joissakin tapauksissa tavoitteeksi on asetettu jonkin tietyn alan ammatillinen koulutus. Vankila tekee vangille tulohaastattelun ja sijoittaa vangin osastolle ja toimintaan. Toimintaan sijoittaminen tulee tehdä rangaistusajan suunnitelman mukaisesti. Vankiloiden yliasutustilanteen ja turvallisuusnäkökohtien vuoksi osastolle sijoittaminen voi käytännössä olla ensisijainen kriteeri vangin sijoittamiselle ja järjestettävä toiminta vasta toissijainen.

Jatkossa kun 1.10.2006 käyttöön otettu vankitietojärjestelmä (Vati) kehittyy, saadaan tarkempaa tietoa ammatillisen koulutuksen määrällisistä tarpeista. Ensimmäinen toimintavuosi on ollut Vatin osalta kokeiluvuosi ja kehittämistyö jatkuu edelleen.

3.4 Linjauksia vankien koulutuksesta

Kehittämisen toimenpidesuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden asettelussa on otettu huomioon opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan 2007–2012 sisältyvät vankien ammatillisen koulutuksen kehittämistavoitteet:

Kehitetään vankien ammatillista koulutusta lisäämällä ja monipuolistamalla vangeille suunnatun ammatillisen koulutuksen tarjontaa sekä lisäämällä vankilaopetuksessa mukanaolevien ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyötä koulutuksen järjestämisessä.

Kehittämisen toimenpidesuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden asettelussa on otettu ammatillisen koulutuksen osalta huomioon myös se, mitä vankilakoulutuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen osalta jäsenvalloille on suositeltu Euroopan neuvoston hyväksymissä ministerikomitean suosituksissa (No R 89 12). Niissä pidetään lähtökohtana sitä, että oikeus koulutukseen on perustavanlaatuinen ja tärkeää yksilön ja

yhteisön kehityksessä. Ministerikomitea toteaa, että suurella osalla vankeja on hyvin vähän onnistunutta koulutuskokemusta ja sen vuoksi monia koulutuksellisia tarpeita. Ministerikomitean uusimmissa suosituksissa (Rec 2006 2) jäsenvalloille Euroopan vankilasäännöistä on edelleen otettu kantaa vankien koulutukseen. Vankilasäännöt lähtevät siitä, että jokaisen vankilan on pyrittävä tarjoamaan kaikille vangeille mahdollisuus päästä koulutusohjelmiin, jotka ovat mahdollisimman kattavia ja täyttävät heidän yksilölliset tarpeensa ottaen samalla huomioon heidän toiveensa. Edellä mainitut suositukset ovat kokonaisuudessaan liitteenä 3.

Kahden hallinnonalan, Rikosseuraamusviraston ja opetushallinnon välisenä yhteistyönä, vankeinhoitolaitoksen johdolla laadittu Vankilaopetuksen strategia vuosille 2008–2012 antaa suuntaa vankilaopetuksen lähivuosien kehittämiseksi: Lisäksi se toimii vankeinhoitolaitoksessa tulohajauksen apuvälineenä. Strategian toimeenpano tapahtuu aluevankiloiden ja vankiloiden yhteistyönä yhdessä täsmennettyjen toimeenpanosuunnitelmien mukaisesti.

4 Tavoitetila ja toimenpiteet vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi

Koulutuksen avulla on mahdollista antaa vangille eväitä ihmisenä kasvamiseen ja kehittymiseen. Vankilaopetuksen lähtökohtana ovat ajatukset vankeinhoidon keskeisistä toimintaperiaatteista: oikeudenmukaisuus ja ihmisarvon kunnioittaminen. Työtä ohjaa käsitys yksilön mahdollisuudesta muuttua ja kasvaa.

Tavoitteena on, että sekä koulutuksen järjestäjät että vankilat näkevät vankeusaikaisen opetuksen tärkeänä syrjäytymistä ehkäisevänä ja osallisuutta lisäävänä toimintana. Vankilaopetus on osa ammatillisen koulutuksen järjestäjän toimintaa ja sitä koskevat linjaukset ja tavoitteet sisältyvät koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan ja tutkintojen järjestämisestä koskevaan suunnitelmaan.

Vangin riittävä työ- ja toimintakyky on lähtökohtana vangin opiskeluun motivoitumisen kannalta. Ammatillisessa koulutuksessa on koulutukselliset tavoitteet ja opiskelijalta edellytetään muun muassa kykyä itsenäiseen opiskeluun. Jotta opinnoissa voi menestyä, opiskelijan fyysinen ja psyykinen kunto tulee olla sellainen, että opiskelijalla on mahdollisuudet osallistua opintoihin ja panostaa niihin koulutuksen aikana. Vankien ammatillisen koulutuksen selvityksen (Koski ja Mäki. 2006) kehittämis ehdotuksissa todetaan, että vankien kuntoutuksessa olisi vankeinhoitolaitoksen toimesta tarpeen huolehtia siitä, että saavutetaan myös ammatillisen koulutuksen kannalta tärkeä riittävä työ- ja toimintakyky (selvityksen kehittämis ehdotus 8).

Kehittämisen toimenpidesuunnitelma sisältää tavoitteiden lisäksi toimenpiteitä sekä vastuita, jotka koskevat oikeusministeriön alaista Rikosseuraamusvirastoa ja sen Vankeinhoitolaitosta sekä opetusministeriön hallinnonalaa, sen alaista Opetushallitusta ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä. Osa toimenpiteistä on näiden tahojen välisen yhteistyön kehittämistä ja lisäämistä vankien ammatillisen koulutuksen monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi.

4.1 Yhteistyö ja koordinointi

4.1.1 Aluevankilan eri toimintayksiköiden välinen yhteistyö sekä yhteistyö koulutuksen järjestäjien kanssa

Aluevankiloiden ja sijoittajayksiköiden myötä koulutuksen suunnittelussa ja järjestämisessä olisi tarpeen siirtyä koordinoitumpaan ja keskitetympään toimintaan. Vankilaopetuksen suunnittelussa ja järjestämisessä olisi tarpeen lisätä, monipuolistaa ja kehittää yhteistyötä eri vankiloiden välillä aluevankilassa. Tulevien mahdollisuuksien hyödyntämistä tulisi edistää

ja seurata aktiivisesti. Lisäksi tulisi kartoittaa uusia yhteistyömahdollisuuksia. Riski- ja tarvearvioiden myötä saatavia tietoja vangeista olisi voitava mahdollisuuksien mukaan käytännössä hyödyntää koulutuksen suunnittelussa (kehittämisehdotus 1).

Tavoite: Koulutustarpeita arvioidaan ja koulutustarjontaa tarjontaa koordinoidaan aluevankilassa keskitetysti ja suunnitelmallisesti. Koulutustarpeisiin vastaava koulutustarjonta on suunniteltu riski- ja tarvearvioinneista saatujen tietojen pohjalta yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa. Aluevankiloiden sisäinen koulutustarjonta on riittävän monipuolista ja mahdollistaa vankien opiskelujen jatkumot siirryttäessä suljetusta laitoksesta avolaitokseen ja siviiliin. Pällekkäistä koulutustarjontaa karsitaan ja uudet yhteistyömahdollisuudet on kartoitettu.

Toimenpiteet ja vastuut: Aluevankila ja koulutuksen järjestäjät kehittävät alueen sisäistä koulutustarjontaa yhteistyössä Rikosseuraamusviraston ja opetushallinnon kanssa. Alueen vankiloiden välinen työnjako opetuksen järjestämisessä selvitetään Rikosseuraamusviraston strategian mukaisesti. Aluevankilan johto ja toimintojen kehittämistyöryhmät tai kehittämispäälliköt koordinoivat koulutusten hankintaa ostopalveluna alueellisesti sekä kehittävät sitä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa. Aluevankilat järjestävät vuosittain yhteisiä neuvottelu- ja suunnittelu- ja seurantakokouksia yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa. Rikosseuraamusvirasto huolehtii koulutustarjonnan tasapuolisuudesta eri aluevankiloiden välillä valtakunnallisen koordinaation ja tulosohtauksen avulla.

Aikataulu: *Vuosittain:* Rikosseuraamusvirastossa tehdyn Vankilaopetuksen strategian aikatauluun pohjautuen vuosien 2008 ja 2012 välisenä aikana.

4.1.2 Vankilaopetuksen tarpeista ja uudistuksista tiedottaminen koulutuksen järjestäjille

Aluevankiloiden tulisi informoida alueellaan toimivia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja toimintayksiköitä vankeinhoidon rakenneuudistuksesta ja sen vaikutuksista vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutukseen suunnitteluun ja järjestämiseen (kehittämisehdotus 6).

Kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnattua tiedottamista vankilaopetuksen tarpeista olisi myös tarpeen tehostaa (kehittämisehdotus 7).

Tavoite: Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on riittävästi ja ajantasaista tietoa vankilaopetuksen tarpeista ja rikosseuraamusalalla tapahtuvista muutoksista.

Toimenpiteet ja vastuut: Aluevankilat informoivat ammatillisen koulutuksen järjestäjiä vankien ammatillisen koulutuksen tarpeista alueellaan. Rikosseuraamusvirasto tiedottaa ammatillisen koulutuksen järjestäjille vankilaopetuksen tarpeista ja vankeinhoidon tapahtuvista muutoksista. Rikosseuraamusvirasto ja opetushallinto tiedottavat uudistuksista ja muutoksista (muun muassa www-sivuilla, ammattilehdissä, kansallisilla vankilaopetuspäivillä, ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnatuissa tilaisuuksissa). Opetusministeriö laatii yhdessä Opetushallituksen kanssa ammatillisen koulutuksen järjestäjille esitteen vankilaopetuksesta.

Aikataulu: Vuodesta 2008 lähtien. Esite valmistuu vuonna 2009.

4.1.3 Yhteistyö vankilaopetusta järjestävien koulutuksen järjestäjien kesken

Yhteistyötä vankilaopetuksessa mukana olleiden koulutuksen järjestäjien kesken olisi tarpeen tiivistää vangeille tarjottavan koulutuksen laajentamiseksi ja kohdentamiseksi (kehittämisehdotus 5).

Tavoite: Vankilaopetusta järjestävillä ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on yhteistyöverkosto. Koulutuksen järjestäjät kokoontuvat vuosittain ja sopivat ja tarkentavat keskinäistä työnjakoaan vankilaopetuksen järjestämisessä ja kehittämisessä.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Ammatillisen koulutuksen järjestäjät huolehtivat osana alueellisen koulutustarjontansa suunnittelua myös vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen tarjonnasta. Opetushallinto ohjaa ja kannustaa vankilaopetusta järjestävien ammatillisen koulutuksen järjestäjien verkostoitumista informaatio-ohjauksen kautta. Opetushallinto tukee koulutuksen järjestäjien verkostoa järjestämällä vuosittain neuvottelu/kehittämispäivät vankilaopetusta järjestäville ammatillisen koulutuksen järjestäjille.

Aikataulu: Aloitetaan opetusministeriön kehittämissuunnitelmakauden 2007–2012 aikana. Vuodesta 2009 lähtien koulutuksen järjestäjien vuosittaiset säännölliset tapaamiset

Tarvittavat lisäresurssit: Varataan opetusministeriön kehittämisrahasta vuonna 2009 määräraha neuvottelu/kehittämispäivien järjestämiseksi. Jatkossa neuvottelu/kehittämispäivien järjestäminen sisällytetään Opetushallituksen tulossopimukseen.

4.2 Henkilöstön kehittäminen

4.2.1 Aluevankiloiden ja sijoittajayksiköiden henkilöstön valmiuksien kehittäminen

Sijoittajayksikön henkilöstön valmiuksia tulisi kehittää siten, että heillä olisi riittävä vankien opiskeluvaikeuksien arvioimisen, ammatillisen koulutuksen vaatimusten, koulutuksen tarjonnan sekä vankiloiden oppimisympäristöjen tuntemus (kehittämisohje 3).

Tavoite: Sijoittajayksiköiden ja vankiloiden henkilökunnalla on riittävät valmiudet arvioida vankien opiskelu- ja oppimisvalmiuksia osana riski- ja tarvearviointia ja rangaistusajan suunnittelua, rangaistusaikana toteutettavan koulutuksen aikana ja vapauttamisvaiheessa vapauttamissuunnitelmia tehtäessä.

Sijoittajayksiköiden henkilöstö tuntee alueensa vankiloiden oppimisympäristön ja ammatillisen koulutuksen tarjonnan ja mahdollisuudet ja ottaa ne huomioon vangin rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa ja sijoittamispäätöstä tehtäessä.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Rikosseuraamusvirasto neuvottelee Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen ja opetushallinnon toimijoiden kanssa sijoittajayksiköiden henkilöstön koulutuksesta vangin oppimistaitojen tason ja oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi riski- ja tarvearvioinnin yhteydessä.

Rikosseuraamusvirasto ohjaa sijoittajayksiköitä ja alueen vankiloita tiiviimpään yhteistyöhön sekä keskenään että ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Aluevankila huolehtii sijoittajayksikön henkilöstön osaamistarpeiden tunnistamisesta ja kehittämisestä.

Ammatillisen koulutuksen rakenteesta, opetussuunnitelmista ja opetusjärjestelyistä koskevista asioista sekä ammatillisen koulutuksen vaatimuksista ja sääntelystä sekä koulutuksen tarjonnasta lähetettävät kirjeet ja tiedotteet lähetetään tiedoksi myös Rikosseuraamusvirastolle.

Tarvittavat lisäresurssit: Rikosseuraamusvirastoon varattava täydennyskoulutusmäärärahaa ostopalvelua varten.

4.2.2 Vankilaopetukseen osallistuvan vankilahenkilökunnan valmiuksien kehittäminen

Koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvan vankilahenkilökunnan valmiuksia tulisi parantaa. Tärkeää olisi lisätä tutkinnon perusteiden tuntemista ja henkilöstön pedagogisia valmiuksia sekä heidän asiantuntemuksensa hyödyntämistä opetussuunnitelmatyössä (kehittämisehdotus 4).

Tavoite: Vankilaopetukseen ja ohjaukseen osallistuvalla vankilahenkilökunnalla on riittävät pedagogiset valmiudet vankien opiskelun tukemisessa sekä tietoa koulutusjärjestelmän mahdollisuuksista.

Vankilaopetukseen ja ohjaukseen osallistuvan vankilahenkilökunnan tietämys näyttötutkintojen ja ammatillisen peruskoulutuksen näyttöjen järjestämisestä on riittävä.

Vankilaopetukseen ja ohjaukseen osallistuvan vankilahenkilökunnan osaamista hyödynnetään opetussuunnitelmatyössä.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Aluevankila huolehtii siitä, että vankien opinto-ohjaajiksi valittavilla henkilöillä on vastaavat tiedot ja taidot kuin vankilan ulkopuolisissa oppilaitoksissa olevilla opinto-ohjaajilla.

Rikosseuraamusvirasto neuvottelee Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kanssa ja opetushallinnon toimijoiden kanssa vankilaopetukseen osallistuvan vankilahenkilökunnan osaamisen päivittämisestä täydennyskoulutuksen avulla.

Aluevankila huolehtii siitä, että työtä ohjaava henkilökunta osallistuu tarvittaessa täydennyskoulutukseen, jota järjestetään oppilaitosmuotoisesta tai oppisopimuksena järjestettävästä ammatillisesta koulutuksesta. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista ohjaavalle henkilökunnalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa työpaikkaohjaajan/työpaikkakouluttajan koulutus yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opetushallinto tiedottaa järjestämästään ammatilliseen koulutukseen liittyvästä täydennyskoulutuksesta myös Rikosseuraamusvirastolle.

Tarvittavat lisäresurssit: Vankeinhoitolaitoksen varattava täydennyskoulutusmäärärahaa ostopalvelua varten.

4.2.3 Opettajien perehdyttäminen vankilaympäristöön ja koulutus

Vankilaopetuksessa opettavien opettajien perehdyttämistä vankilaympäristöön ja vankilaopetukseen tulisi tehostaa. Riittävän vertaistuen saanti tulisi varmistaa verkostoitumalla. Vankilaopetusta antavien opettajien jatko- ja täydennyskoulutusta tulisi lisätä ja kehittää (kehittämisehdotus 14).

Tavoite: Vankilaopetuksesta vastaavilla opettajilla on riittävät ja ajantasaiset tiedot vankilaympäristöstä, vankilaopetuksesta ja sen kehityksestä.

Vankilaopetuksessa opettavilla opettajilla on saatavilla vertaistukea.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Rikosseuraamusvirasto laatii vankilaan tuleville ulkopuolisille tahoille perehdytysoppaan, jossa on mm. turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja menettelytapoja. Uuden henkilön perehdyttäminen tapahtuu opasta hyödyntäen. Rikosseuraamusvirasto ohjeistaa vankilat perehdyttämiseen.

Vankilaopetuksessa opettavat opettajat muodostavat epävirallisen verkoston, joka kokoontuu säännöllisesti. Aloitteen tekijänä on Opetushallitus Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007–2012 sisältävän vankien ammatillista koulutusta kos-

kevan tavoitteen mukaisesti. Vankilaopetusta järjestäville koulutuksen järjestäjille järjestetään vuosittain neuvottelu/kehittämispäivä, joka palvelee myös opettajien perehdyttämistä vankilaympäristöön oppimisympäristönä.

Opetushallinto tiedottaa vankilaopetuksesta vastaavien opettajien täydennyskoulutustarpeesta sekä opettajankoulutuslaitoksille että muille täydennyskoulutusta järjestäville tahoille.

Opetushallinto tiedottaa vankilaopetuksen uudistuksista ammatillista opettajankoulutusta järjestäville tahoille.

Aikataulu: Perehdytysopas otetaan käyttöön vuoden 2008 aikana. Muut toimenpiteet vuodesta 2009 alkaen.

Tarvittavat lisäresurssit: Vankilaopetuksessa opettavien opettajien epävirallisen verkoston muodostamiseen ja ylläpitoon vuosittain 2 000 euroa (arvio). Vuonna 2009 määräraha sisällytetään opetusministeriön Opetushallitukselle osoittamaan kehittämisrahaan. Jatkossa ylläpito sisällytetään Opetushallituksen tulossopimukseen. Ks. myös kohta 4.1.3. Yhteistyö vankilaopetusta järjestävien koulutuksen järjestäjien kesken sekä kohta 4.4.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma (OPS).

4.3 Ammatillisen koulutuksen tarjonta

4.3.1 Ammatillisen peruskoulutuksen erilaisten koulutusmahdollisuuksien hyödyntäminen ja koulutustarjonnan lisääminen

Vangeille järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa tulisi nykyistä paremmin hyödyntää ammatillisen peruskoulutuksen erilaisia valmistavia koulutuksia, joita ovat ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutuksen valmistava koulutus, vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus sekä muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä kotitalousopetus. Näin on mahdollista ottaa huomioon nykyistä paremmin ja tasavertaisemmin erityistä ja erilaista tukea tarvitsevat ryhmät (kehittämisehdotus 10).

Myös ammatillisen peruskoulutuksen erilaisten valmistavien koulutusten tarjontaa on tarpeen lisätä (kehittämisehdotus 11).

Tavoite: Vangeille on riittävästi tarjolla heidän tarpeitaan vastaavaa ammatillista peruskoulutusta ja siihen valmistavia koulutuksia.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Opetushallinnon informaatio-ohjauksella kannustetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjiä lisäämään ja monipuolistamaan vankien ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen valmistavien koulutusten tarjontaa. (Ks. myös kohdan 4.1.2 toimenpide opetushallinnon vankilaopetusta käsittelevän esitteen laatimisesta koulutuksen järjestäjille.)

Opetusministeriö arvioi osana tehtävää ammatillisen peruskoulutuksen valmistavien koulutusten arviointia myös sen, onko tarpeellista antaa ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille erityinen koulutustehtävä vankien ammatillisen koulutuksen järjestämiseksi.

Aikataulu: Erityisen koulutustehtävän tarpeen arviointi vuosien 2009–2010 aikana ammatillisen peruskoulutuksen valmistavien koulutusten arvioinnin yhteydessä.

Tarvittavat resurssit: Ei lisäresurssitarvetta erityisen koulutustehtävän tarpeen selvitysvaiheessa.

4.3.2 Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonnan lisääminen ja monipuolistaminen

Ammatillisen koulutuksen tarjontaa, erityisesti ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa on tarpeen lisätä ja monipuolistaa (kehittämisehdotus 11)

Tavoite: Vangeille on riittävästi tarjolla heidän tarpeitaan vastaavaa ammatillista lisäkoulutusta. Vangeilla on mahdollisuuksia suorittaa myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoja tai niiden osia.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Vankiloissa selvitetään vankien koulutustarpeet ja yhteistyössä alueen koulutuksen järjestäjien kanssa etsitään vankien tarpeita vastaavaa koulutusta.

Vankien henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laatimiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Opetushallitus selvittää yhteistyössä tutkintotoimikuntien ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestöjen kanssa vankien ammattitutkintojen suorittamista ja valmistavan koulutuksen järjestämistä koskevat järjestelyt.

Aikataulu: Aloitetaan opetusministeriön kehittämissuunnitelmakauden 2007–2012 aikana.

4.3.3 Oppisopimuskoulutuksen lisääminen ja monipuolistaminen

Oppisopimuskoulutuksen käyttömahdollisuuksia yhtenä vangeille erityisesti soveltuvana koulutuksen järjestämismuotona tulisi parantaa ja sen toteuttamista tulee tukea (kehittämisehdotus 18).

Tavoite: Vangeille järjestetään oppisopimuskoulutusta kysyntää vastaavalla tavalla. Päätoimista työskentelyä edellyttävän oppisopimuskoulutuksen tarjonta on monipuolista ja koulutus vastaa sisällöltään ja tasoltaan siviilissä toteutettavaa oppisopimuskoulutusta. Vangeilla on opintoluvan edellytysten täytyessä mahdollisuus osallistua oppisopimuskoulutukseen vankilan ulkopuolella. Vangin oppisopimuskoulutus ei katkea hänen siirtyessään vankilasta toiseen.

Toimenpiteet ja vastuutaho: Avovankilat kartoittavat nykyistä tehokkaammin työpaikkoja, joissa vangit voisivat opiskella oppisopimuskoulutuksella.

Aluevankilat ja vankilat informoivat oppisopimuskoulutuksen järjestäjiä vankilaopetuksena annettavan oppisopimuskoulutuksen tarpeista nykyistä tehokkaammin.

Vankeusrangaistusten pituudet huomioon ottaen vangeille pyritään järjestämään oppisopimuskoulutusta myös silloin kun se ei tähtää kokonaisen tutkinnon suorittamiseen.

Oppisopimus tehdään aluevankilan, oppisopimuskoulutuksen järjestäjän ja vangin välillä.

Oppisopimuksen järjestäjä ja aluevankila varmistavat oppisopimuskoulutuksen katkeamattomuuden vangin siirtyessä vankilasta toiseen.

Vankien oppisopimustoiminnan kehittämisessä hyödynnetään opetusministeriön rahoittamista tuetun oppisopimustoiminnan hankkeista saatuja kokemuksia.

Aikataulu: Aloitetaan opetusministeriön kehittämissuunnitelmakauden 2007–2012 aikana.

4.3.4 Naisten ja vähemmistöryhmien koulutustarpeeseen vastaaminen

Aluevankilauudistuksessa tulee turvata erityisesti naisten nykyistä monipuolisemmat koulutusmahdollisuudet. Myös muiden vankilassa olevien erityisryhmien sekä vähemmistöryhmien, kuten pysyvästi Suomeen jäävien ulkomaalaistaustaisten ja romanivankien ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksista tulee huolehtia (kehittämisehdotus 12).

Tavoite: Naisvangeilla on tasavertaiset mahdollisuudet saada ammatillista koulutusta.

Ulkomaalaistaustaisten vankien ja romanivankien edellytykset ammatilliseen koulutukseen on otettu huomioon.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Vankeinhoitolaitos vastaa siitä, että naisvangeille järjestettävää ammatillisen koulutuksen tarjontaa suunnitellaan valtakunnallisesti. Rikosseuraamusviraston naisvankityöryhmän esityksen mukaisesti järjestetään naisvangeille suunnattua ammatillista koulutusta valtakunnallisena Hämeenlinnassa ja Turussa.

Aluevankilan sijoittajaysikkö ottaa rangaistusajan suunnittelussa huomioon naisvankien erityisongelmat ja sijoittelu tehdään kuntoutuksen, koulutuksen, työn, turvallisuustarpeiden tai pienen lapsen vankilaan tuonnin vuoksi tarpeen mukaan riippumatta aluerajoista.

Vankila huolehtii siitä, että tehtäessä naisvankien rangaistusajan suunnitelmia hyödynnetään nykyistä enemmän myös mahdollisuutta käydä koulutuksessa vankilan ulkopuolella opintoluvan edellytysten täyttyessä.

Ulkomaalaistaustaisten vankien ja romanivankien ammatillisen koulutuksen tarpeet otetaan huomioon henkilökohtaisen opetussuunnitelman (HOPS) sekä tarvittaessa tehtävän henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelma (HOJKS) laadinnassa.

Rikosseuraamusvirasto seuraa tulosoikeuden ja tarkastustoiminnan avulla eri vankiryhmien yhtäläisten koulutusmahdollisuuksien toteutumista.

Aikataulu: Naisvankien ammatillisen koulutuksen järjestämisvaihtoehdot selvitetään vuosien 2008 ja 2009 aikana ja koulutus aloitetaan Hämeenlinnan ja Turun vankiloissa viimeistään vuoden 2009 aikana.

4.3.5 Vapaan sivistystyön opintomahdollisuuksien parantaminen

Tavoite: Vangeilla on nykyistä enemmän mahdollisuuksia osallistua myös vapaan sivistystyön opintoihin ja muuhun omaehtoiseen aikuisopiskeluun oppimisvalmiuksien parantamiseksi ja yleissivistävän ja ammatillisen osaamisen hankkimiseksi.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Vapaan sivistystyön oppilaitokset suuntaavat opintoseteliavustuksia myös vankien ja vankilasta vapautuneiden koulutukseen.

Opetushallinto selvittää osana vapaan sivistystyön kehittämisohjelman ja aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen valmistelua opintosetelin/koulutussetelin käytön laajentamismahdollisuudet ottaen huomioon vankien ja vankilasta vapautuvien koulutus- ja tukitarpeet.

Aikataulu: Vuoden 2009 opintoseteliavustusten suuntaaminen.

Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (AKKU) ja vapaan sivistystyön kehittämisohjelman valmistelu ja ehdotusten toimeenpano 2009–2010.

4.4 Opetus ja oppimisen tukeminen

4.4.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma (OPS)

Vankilaopetus ja sen erityispiirteet olisi tarpeen ottaa nykyistä enemmän huomioon ammatillista koulutusta vankilakoulutuksena järjestävän koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisessä osassa ja tutkintokohtaisissa osissa (kehittämisehdotus 15)

Tavoite: Vankilaopetus on huomioitu vankilaopetusta antavien koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmissa.

Vankilassa järjestettävä koulutus perustuu valtakunnallisiin opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteisiin.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Vankilaopetusta järjestävät ammatillisen koulutuksen järjestäjät kirjaavat opetussuunnitelmaansa vankilaopetuksen tavoitteet ja toteuttamista linjaavat periaatteet ja hyödyntävät jo toteutuneista vankilaopetusta koskevista hankkeista saatuja tuloksia.

Vankilaopetuksena järjestettävää ammatillista koulutusta arvioidaan osana koulutuksen järjestäjän itsearviointia.

Opetushallituksen vuonna 2009 järjestämän vankilaopetusta järjestäville koulutuksen järjestäjille tarkoitetun neuvottelu/kehittämispäivän tavoitteena on opetussuunnitelman laadun kehittäminen.

Aikataulu: Vuodesta 2009 lähtien.

Tarvittavat lisäresurssit: Ks. lisäresurssitarve kohdassa 4.2.3 Opettajien perehdyttäminen vankilaympäristöön ja koulutus, vrt. myös kohta 4.1.3 Yhteistyö vankilaopetusta järjestävien koulutuksen järjestäjien kanssa.

4.4.2 Henkilökohtainen opiskelua koskeva suunnitelma

Vangeille tulee laatia henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat ja niiden toteutumista tulee tukea sekä varmistaa suunnitelman toteutuminen käytännössä (kehittämisehdotus 9).

Tavoite: Jokaiselle opiskelevalle vangille on laadittu henkilökohtainen opiskelua koskeva suunnitelma, jonka laadinnassa otetaan huomioon vangin rangaistusajan suunnitelma ja sille asetut tavoitteet. Erityisopetusta tarvitseville tehdään päätös opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena ja heille on laadittu kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Toimenpiteet vastuutahot: Ammatillisen koulutuksen järjestäjät laativat kaikille ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville vangeille henkilökohtaisen opiskelua koskevan suunnitelman. Mikäli opiskelija on määriteltä erityisopiskelijaksi, hänelle tehdään HOJKS. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät huolehtivat siitä, että opintojen tavoitteet asetetaan vankilaopetuksessa opiskelevan oppimisedellytysten mukaisesti.

Vankila kirjaa keskeiset vangin henkilökohtaista opiskelua koskevat tavoitteet rangaistusajan suunnitelmaan ja seuraa niiden toteutumista.

Aikataulu: Jatkuva.

4.4.3 Oppimispolut, opiskelun jatkumot ja opintojen jatkaminen vapautumisen jälkeen

Rangaistusajan suunnitelmia tehtäessä tulisi tarkastella opiskelun jatkumoit niin, että ne mahdollistavat opiskelijalle koulutuksen jatkumisen siirryttäessä rangaistuslaitoksesta toiseen ja siviiliin (kehittämisehdotus 2).

Ammatillisten tutkintojen suorittamisen mahdollisuuksia, myös tutkinnon osa kerrallaan tulisi lisätä opinto-ohjausta ja opiskelun tukemista vahvistamalla (kehittämisehdotus 13).

Toimintatapoja, joilla eri toimijat tukisivat nykyistä enemmän opintojen jatkamista vankilasta vapautumisen jälkeen, olisi tarpeen lisätä. Lisäksi hyvien käytäntöjen tuntemusta esim. hakuprosessissa koulutukseen on tärkeää lisätä (kehittämisehdotus 20).

Tavoite: Rangaistusajan suunnittelussa on otettu huomioon, että vangit voivat suorittaa ammatillisten tutkintojen osia kerrallaan.

Vankiloissa suoritetaan nykyistä enemmän osia ammatillisista perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista.

Vanki jatkaa opiskelua vankilasta vapautumisen jälkeen. Ks. myös kohta 4.3.3 oppisopimuskoulutuksesta.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Rikosseuraamusvirasto tiedottaa aluevankiloita ja vankiloita tutkintojen rakenteesta ja mahdollisuuksista suorittaa ammatillisia tutkintoja ja niiden osia.

Siirrettäessä vankia vankilasta toiseen vankilat varmistavat, että vangin mahdollisuudet opinto-ohjaukseen, opiskelun tukemiseen ja opiskelun jatkopolkuihin on otettu huomioon.

Vankilassa selvitetään vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa, onko vangilla koulutuspaikka tai onko hänellä tarvetta ammatilliseen koulutukseen. Vankia tuetaan hankkimaan koulutuspaikka siviilistä esimerkiksi yhteishaun kautta jo ennen vapautumista tai motivoidaan hakeutumaan koulutukseen vapautumisen jälkeen. Vangille annetaan tietoa aloitetun koulutuksen loppuun suorittamisesta ja hakuprosessista vapautumisen jälkeen.

Vankilat ja vankilaopetusta järjestävät ammatillisen koulutuksen järjestäjät tekevät entistä tavoitteellisempaa yhteistyötä eri toimijoiden ja muiden sektoreiden kanssa vapautuvan vangin opiskelun jatkamisen tukemiseksi. Opinto-ohjaukseen kiinnitetään erityisesti huomiota sekä vankeusaikana, siirtymävaiheessa sekä opintojen aikana oppilaitoksissa.

Aikataulu: Jatkuva.

4.4.4 Internetin käyttömahdollisuuksien laajentaminen saatavuuden ja yksilöllisten oppimispolkujen kannalta tarkasteltuna

Vankilaopetuksessa käytössä olevien tieto- ja viestintäteknisten laitteiden määrää tulisi lisätä ja niiden ajanmukaisuus varmistaa. Lisäksi laitteiden käyttöä on tarpeen lisätä sekä opetuksessa että itsenäisessä opiskelussa. Internet tulisi ottaa aktiivisesti käyttöön aina kuin mahdollista (erityisesti avolaitoksissa).(19).

Tavoite: Vangeilla on mahdollisuus päästä suljettuun verkkoon opetustilanteissa. Avovankiloissa vangeilla on mahdollisuus käyttää internetiä opetustilanteissa.

Vankilaopetuksessa käytössä olevat tieto- ja viestintätekniset laitteet ovat ajanmukaisia, tietoturvallisia ja niitä on riittävästi kaikissa vankiloissa.

Opetushallinnon verkko-opetusmateriaalit ja koulutuksen järjestäjien kokemukset verkko-oppimisesta on hyödynnetty vankilaopetuksessa.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Rikosseuraamusvirasto neuvottelee Oikeushallinnon palvelukeskuksen (OTTK) kanssa, että palvelusopimuksessa varmistetaan resurssit, että OTTK huolehtii vankilaopetuksessa käytössä olevien laitteiden ajanmukaisuudesta, tietoturvallisuudesta ja uusista laitehankinnoista. Lisäksi OTTK vastaa avovankiloiden opetusympäristöjen internetvalmiuksista sekä rakentaa suljetun verkon suljettujen vankiloiden opetusympäristöihin.

Koulutuksen järjestäjät hyödyntävät verkko-oppimisalustoja ja verkko-oppimismateriaaleja vankilaopetuksessa.

Rikosseuraamusvirasto seuraa ja arvioi vankiloiden opetustoiminnan tarkastuksen yhteydessä em. toimenpiteiden toteutumista.

Aikataulu: Verkko-opetuksen osalta vaiheittain pilotoiden vuosien 2008–2012 aikana.

Tarvittavat lisäresurssit: Varmistetaan lisäresurssit Risen ja OTTK:n välisessä palvelusopimuksessa.

4.4.5 Työpaikalla tapahtuva oppiminen

Vankiloiden työssäoppimisen ympäristöjä on tärkeää kehittää niin, että ne vastaisivat joka tilanteessa tutkinnon edellyttämiä vaatimuksia. Uusia työssäoppimisen mahdollisuuksia vankilan asettamat rajoitteet huomioiden tulisi kartoittaa nykyistä aktiivisemmin. Työssäoppimispaikkojen tarjontaa on tarpeen laajentaa myös muille kuin niille aloille, joilla on vankiloissa työtoimintaa. Työssäoppimismahdollisuuksia erityisesti vankilan ulkopuolisissa kohteissa olisi tarpeen lisätä (kehittämisehdotus 16)

Tavoite: Työpaikalla tapahtuva oppiminen on osa vankien ammatillista koulutusta. Ammatilliseen perustutkintoon kuuluva vähintään 20 opintoviikon työssäoppiminen on mahdollista suorittaa koulutukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti myös vankilassa.

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen mahdollisuuksia on tarjolla nykyistä useammilla koulutusaloilla.

Toimenpiteet ja vastuut: Aluevankila käy systemaattisesti läpi vankilan työpisteet ja arvioi, ovatko työpisteiden työtehtävät sellaisia, että niiden avulla on mahdollista saavuttaa myös ammatillisen koulutuksen tutkintojen tavoitteita. Arvioinnissa hyödynnetään koulutuksen järjestäjien toimintayksiköiden osaamista.

Vankilat kehittävät työpaikan oppimisympäristöjä (vankilan työpisteet) vastaamaan tutkintojen osaamisvaatimuksia yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Aluevankilat ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät käyttävät ennakointitietoa alueellisen työvoimatarpeen kehityksestä arvioidessaan sitä, minkä koulutusalojen koulutusta on tarkoituksenmukaista ja mahdollista järjestää vankilaopetuksena.

Avovankilat kartoittavat nykyistä aktiivisemmin vankilan ulkopuoliset työpaikoilla tapahtuvan oppimisen mahdollisuudet.

Vankilaopetusta järjestävä ammatillisen koulutuksen järjestäjä vastaa työpaikalla tapahtuvan oppimisen käytännön järjestelyistä yhteistyössä vankilan kanssa.

Aikataulu: Jatkuva. Työpisteiden systemaattinen läpikäyminen ja arviointi vuosina 2008–2009.

Tarvittavat lisäresurssit: Vankeinhoitolaitos varaa rahoituksen vankiloiden työpisteiden systemaattista arviointia varten.

4.4.6 Näytöt ja niiden järjestäminen

Näyttötutkintojen ja ammatillisen peruskoulutuksen näyttöjen järjestämistä vankilaopetuksessa on tarpeen tukea ja kehittää. Näyttöjen järjestämisen kannalta ongelmallisten asioiden ratkaisemiseen, kuten mm. aidon työympäristön puuttumiseen, opiskelijoiden kannalta sopivan näyttökohteen löytymiseen sekä koulutuksen keskeytymiseen ennen näyttöä esim. avolaitokseen siirtymisen vuoksi tulee kiinnittää erityistä huomiota (kehittämisehdotus 17).

Tavoite: Vankien aikaisempi osaaminen on tunnistettu, tunnustettu ja heille on tarjolla yksilöllisesti suunniteltuja mahdollisuuksia suorittaa ammatillisten tutkintojen osia näytöillä.

Näyttötutkintojen ja ammattiosaamisen näyttöjä on järjestetty vankilaopetuksessa nykyistä enemmän.

Mahdollisuus näyttöihin on otettu huomioon tehtäessä siirtopäätös vangin siirtämisestä vankilasta toiseen.

Toimenpiteet ja vastuut: Ammatillisen koulutuksen järjestäjä tarjoaa yhteistyössä vankilan kanssa vangeille yksilöllisiä näyttöjen suorittamismahdollisuuksia myös vankilan

ulkopuolella. Tämä edellyttää myös valvontahenkilöstön työajan käyttämistä vankien näyttötilanteen valvomiseen.

Sijoittajayksikkö ottaa huomioon siirtopäätöstä tehdessään näyttöjen suorittamismahdollisuuden. Siirtoja vankilasta toiseen vältetään ennen vangin koulutukseen kuuluvan näytön antamista. Vankilat yhdessä ammatillisen koulutuksen järjestäjän kanssa huolehtivat siitä, että vangilla on mahdollisuus suorittaa näyttö myös silloin kun vanki on siirtynyt toiseen vankilaan kesken opintojen.

Aikataulu: Jatkuva.

5 Rahoitus ja tilastointi

5.1 Vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen rahoituksen selvittäminen

Vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen kustannusten jakautuminen vankeinhoitolaitoksen ja opetushallinnon toimijoiden kesken, koulutuskohdaiset tasoerot sekä syyt alueellisiin ja koulutuksen järjestäjäkohtaisiin eroihin on tarpeen selvittää tarkemmin. Kustannusten seurantaan on välttämätöntä luoda selkeä ja yhtenäinen järjestelmä päätöksenteon pohjaksi ja tueksi. (kehittämisehdotus 22)

Tavoite: Vankilaopetuksen kustannusten seurannassa on käytössä luotettava ja yhtenäinen järjestelmä päätöksenteon pohjana ja tukena.

Toimenpiteet ja vastuut: Rikosseuraamusviraston ja opetushallinnon yhteistyönä tehdään erillinen selvitys. Kysely vankilaopetuksena järjestetyn ammatillisen koulutuksen kustannusten jakautumisesta vankeinhoitolaitoksen ja opetushallinnon toimijoiden kesken tehdään ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja vankiloille. Selvitetään sekä opetushallinnon alalta että oikeusministeriön hallinnonalalta rahoitetun määrärahan suuruus ja osuus vankilaopetuksen kokonaiskustannuksista. Selvityksessä tarkastellaan myös syitä koulutuskohdaisiin, alueellisiin ja järjestäjäkohtaisiin eroihin.

Selvityksen jälkeen suunnitellaan yhtenäistä seurantajärjestelmää, jolla voitaisiin vuosittain seurata vankilaopetuksen kokonaiskustannuksia, kustannusten jakautumista ja eri hallinnonalojen osuuksia kokonaiskustannuksista.

Rikosseuraamusvirasto ja opetushallinto asettavat työryhmän, joka linjaa selvityksen toteutusta.

Aikataulu: Selvitys vuoden 2009 aikana.

Tarvittavat lisäresurssit: Selvitys tehdään pääosin virkamiestyönä. Työryhmä arvioi lisärahoitustarpeen.

Rahoituksen seurantajärjestelmän kehittämiseen varataan tarvittaessa lisämääräraha.

5.2 Vankien ammatillisen koulutuksen tilastoinnin kehittäminen

Tilastoinnin perusteita tulee eri hallinnonaloilla yhtenäistää, jotta vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen saatavuutta, rahoitusta ja tuloksellisuutta voidaan järjestelmällisesti seurata ja arvioida eri tasoilla tapahtuvan päätöksenteon pohjaksi. (kehittämisehdotus 21)

Tavoite: Hallinnonalojen välillä päätöksenteon tukena käytettävät vankilaopetuksen tilastot ovat käsitteiltään yhtenäiset ja vankitietojärjestelmä antaa luotettavaa tietoa vankien koulutukseen osallistumisesta ja suoritetuista tutkinnoista ja tutkinnon osista.

Toimenpiteet ja vastuutahot: Opetushallinto selvittää yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kanssa, millaista tilastotietoa tarvitaan vankien ammatillisen koulutuksen kehittämisen tueksi opetushallinnon, vankeinhoidon ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien tarpeisiin. Tilastointia kehitetään siten, että sen kautta saadaan tarvittavaa tietoa vankilaopetuksena järjestettävästä ammatillisesta koulutuksesta.

Rikosseuraamusvirasto käyttää opetushallinnon alan käsitteitä seuratessaan vankilaopetuksen määrällisiä tunnuslukuja. Rikosseuraamusviraston toteuttamassa seurannassa hyödynnetään vankitietojärjestelmää (VaTi).

Opetushallinto informoi Rikosseuraamusvirastoa mahdollisista koulutusjärjestelmässä tapahtuvista muutoksista, jotka vaikuttavat tilastointiin.

Aikataulu: Jatkuva. Lisäksi myös vankilaopetuksena annettavan ammatillisen koulutuksen tilastointijärjestelmän tarpeet opetushallinnon alalla arvioidaan vuonna 2009 osana sähköisen asioinnin kehittämistä.

Vankien ammatillista koulutusta koskevan selvityksen (OPH, moniste 19/2006) kehittämis ehdotukset

Selvityksen tulosten pohjalta laadittiin vangeille tarjottavan ammatillisen koulutuksen kehittämis ehdotukset:

- 1 Aluevankiloiden ja sijoittajayksiköiden myötä koulutuksen suunnittelussa ja järjestämisessä olisi tarpeen siirtää koordinoitumpaan ja keskitetympään toimintaan. Vankilaopetuksen suunnittelussa ja järjestämisessä olisi tarpeen lisätä, monipuolistaa ja kehittää yhteistyötä eri vankiloiden välillä aluevankilassa. Tulevien mahdollisuuksien hyödyntämistä tulisi edistää ja seurata aktiivisesti. Lisäksi tulisi kartoittaa uusia yhteistyömahdollisuuksia. Riski- ja tarvearvioiden myötä saatavia tietoja vangeista olisi voitava mahdollisuuksien mukaan käytännössä hyödyntää koulutuksen suunnittelussa.
- 2 Rangaistusajan suunnitelmia tehtäessä tulisi tarkastella opiskelun jatkumoa niin, että ne mahdollistavat opiskelijalle koulutuksen jatkumisen siirryttäessä rangaistuslaitoksesta toiseen ja siviiliin.
- 3 Sijoittajayksikön henkilöstön valmiuksia tulisi kehittää siten, että heillä olisi riittävä vankien opiskeluvalmiuksien arvioimisen, ammatillisen koulutuksen vaatimusten, koulutuksen tarjonnan sekä vankiloiden oppimisympäristöjen tuntemus.
- 4 Koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvan vankilahenkilökunnan valmiuksia tulisi parantaa. Tärkeää olisi lisätä tutkinnon perusteiden tuntemista ja henkilöstön pedagogisia valmiuksia sekä heidän asiantuntemuksensa hyödyntämistä opetussuunnitelmatyössä.
- 5 Yhteistyötä vankilaopetuksessa mukana olleiden koulutuksen järjestäjien kesken olisi tarpeen tiivistää vangeille tarjottavan koulutuksen laajentamiseksi ja kohdentamiseksi.
- 6 Aluevankiloiden tulisi informoida alueellaan toimivia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja toimintayksiköitä vankeinhoidon rakenneuudistuksesta ja sen vaikutuksista vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutukseen suunnitteluun ja järjestämiseen.
- 7 Kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnattua tiedottamista vankilaopetuksen tarpeista olisi myös tarpeen tehostaa.
- 8 Vankien kuntoutuksessa olisi tarpeen huolehtia siitä, että saavutetaan myös ammatillisen koulutuksen kannalta tärkeä riittävä työ- ja toimintakyky.
- 9 Vangeille tulee laatia henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat ja niiden toteutumista tulee tukea sekä varmistaa suunnitelman toteutuminen käytännössä.
- 10 Vangeille järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa tulisi nykyistä paremmin hyödyntää ammatillisen peruskoulutuksen erilaisia valmistavia koulutuksia, joita ovat ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutuksen valmistava koulutus, vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus sekä muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä kotitalousopetus. Näin on mahdollista ottaa huomioon nykyistä paremmin ja tasavertaisemmin erityistä ja erilaista tukea tarvitsevat ryhmät.

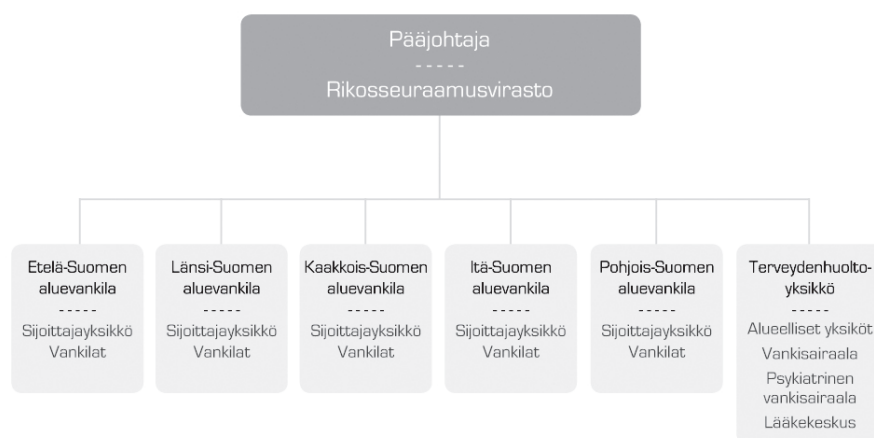
- 11 Ammatillisen koulutuksen tarjontaa, erityisesti ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa on tarpeen lisätä ja monipuolistaa. Myös ammatillisen peruskoulutuksen erilaisten valmistavien koulutusten tarjontaa on tarpeen lisätä.
- 12 Aluevankilauudistuksessa tulee turvata erityisesti naisten nykyistä monipuolisemmat koulutusmahdollisuudet. Myös muiden vankilassa olevien erityisryhmien sekä vähemmistöryhmien, kuten ulkomaalaistaustaisten vankien ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksista tulee huolehtia.
- 13 Ammatillisten tutkintojen suorittamisen mahdollisuuksia, myös tutkinnon osa kerrallaan tulisi lisätä opinto-ohjausta ja opiskelun tukemista vahvistamalla.
- 14 Vankilaopetuksessa opettavien opettajien perehdyttämistä vankilaympäristöön ja vankilaopetukseen tulisi tehostaa. Riittävän vertaistuen saanti tulisi varmistaa verkostoitumalla. Vankilaopetusta antavien opettajien jatko- ja täydennyskoulutusta tulisi lisätä ja kehittää.
- 15 Vankilaopetus ja sen erityispiirteet olisi tarpeen ottaa nykyistä enemmän huomioon ammatillista koulutusta vankilakoulutuksena järjestävän koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisessä osassa ja tutkintokohtaisissa osissa.
- 16 Vankiloiden työssäoppimisen ympäristöjä on tärkeää kehittää niin, että ne vastaisivat joka tilanteessa tutkinnon edellyttämiä vaatimuksia. Uusia työssäoppimisen mahdollisuuksia vankilan asettamat rajoitteet huomioden tulisi kartoittaa nykyistä aktiivisemmin. Työssäoppimispaikkojen tarjontaa on tarpeen laajentaa myös muille kuin niille aloille, joilla on vankiloissa työtoimintaa. Työssäoppimismahdollisuuksia erityisesti vankilan ulkopuolisissa kohteissa olisi tarpeen lisätä.
- 17 Näyttötutkintojen ja ammatillisen peruskoulutuksen näyttöjen järjestämistä vankilaopetuksessa on tarpeen tukea ja kehittää. Näyttöjen järjestämisen kannalta ongelmallisten asioiden ratkaisemiseen, kuten mm. aidon työympäristön puuttumiseen, opiskelijoiden kannalta sopivan näyttökohteen löytymiseen sekä koulutuksen keskeytymiseen ennen näyttöä esim. avolaitokseen siirtymisen vuoksi tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- 18 Oppisopimuskoulutuksen käyttömahdollisuuksia yhtenä vangeille erityisesti soveltuvana koulutuksen järjestämismuotona tulisi parantaa ja sen toteuttamista tulee tukea.
- 19 Vankilaopetuksessa käytössä olevien tieto- ja viestintätekniisten laitteiden määrää tulisi lisätä ja niiden ajanmukaisuus varmistaa. Lisäksi laitteiden käyttöä on tarpeen lisätä sekä opetuksessa että itsenäisessä opiskelussa. Internet tulisi ottaa aktiivisesti käyttöön aina kuin mahdollista (erityisesti avolaitoksissa).
- 20 Toimintatapoja, joilla eri toimijat tukisivat nykyistä enemmän opintojen jatkamista vankilasta vapautumisen jälkeen, olisi tarpeen lisätä. Lisäksi hyvien käytäntöjen tuntemusta esim. hakuprosessissa koulutukseen on tärkeää lisätä.
- 21 Tilastoinnin perusteita tulee eri hallinnonaloilla yhtenäistää, jotta vankilaopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen saatavuutta, rahoitusta ja tuloksellisuutta voidaan järjestelmällisesti seurata ja arvioida eri tasoilla tapahtuvan päätöksenteon pohjaksi.
- 22 Vangeille järjestettävän ammatillisen koulutuksen kustannusten jakautuminen vankeinhoitolaitoksen ja opetushallinnon toimijoiden kesken, koulutuskohtaiset tasoerot sekä syyt alueellisiin ja koulutuksen järjestäjäkohtaisiin eroihin on tarpeen selvittää tarkemmin. Kustannusten seurantaan on välttämätöntä luoda selkeä ja yhtenäinen järjestelmä päätöksenteon pohjaksi ja tueksi.

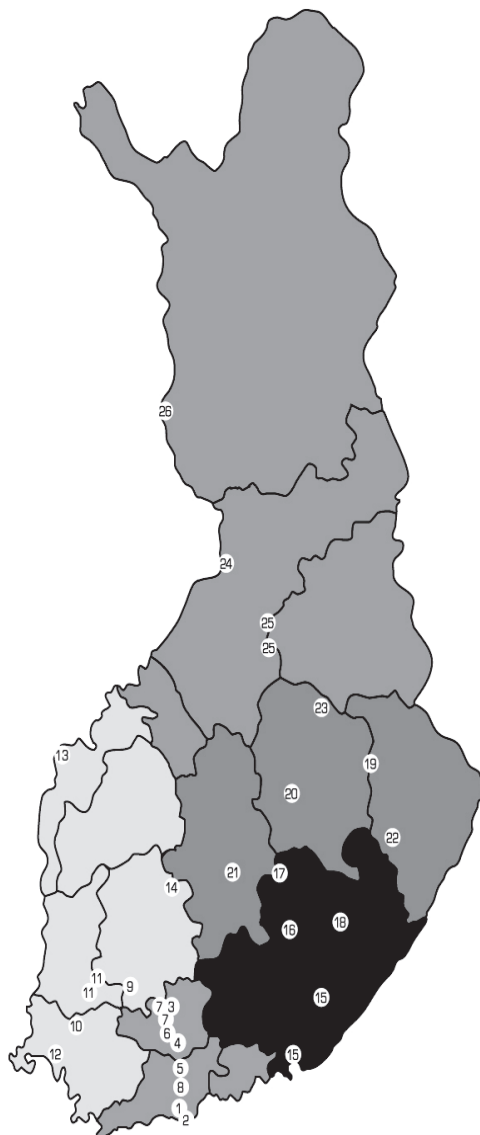
Rikosseuraamusalan organisaatio ja Vankeinhoitolaitos

Rikosseuraamusala

Vankeinhoitolaitos

Etelä-Suomen aluevankila

- 1 Helsingin vankila
- 2 Helsingin avovankila *
- 3 Hämeenlinnan vankila
- 4 Jokelan vankila
- 5 Keravan vankila
- 6 Riihimäen vankila
- 7 Vanajan vankila *(Vanaja, Ojoinen)
- 8 Vantaan vankila

Länsi-Suomen aluevankila

- 9 Kylmäkosken vankila
- 10 Käyrän vankila *
- 11 Satakunnan vankila *(Huittinen, Köyliö)
- 12 Turun vankila
- 13 Vaasan vankila
- 14 Viipurin vankila *

Kaakkois-Suomen aluevankila

- 15 Kouvola vankila (Kouvola, Hamina*)
- 16 Mikkelin vankila
- 17 Naarajärven vankila *
- 18 Sulkavan vankila *

Itä-Suomen aluevankila

- 19 Juuan vankila *
- 20 Kuopion vankila
- 21 Laukaan vankila *
- 22 Pyhäselän vankila
- 23 Sukevan vankila

Pohjois-Suomen aluevankila

- 24 Oulun vankila
- 25 Pelson vankila (Pelso, Kestilä*)
- 26 Ylitornion vankila *

* Avolaitos

Ministerikomitean suositus No R (89) 12 vankilakoulutuksesta jäsenvalloille

- 1 Kaikilla vangeilla tulee olla pääsy koulutukseen, joka muodostuu luokkahuoneaineista, ammatillisesta koulutuksesta, luovasta ja kulttuuritoiminnasta, liikuntakasvatuksesta ja urheilusta sekä kirjastopalveluista.
- 2 Vankien koulutuksen tulisi olla samanlaista kuin samanikäisille ryhmille suunnattu koulutus vankilan ulkopuolella, ja vankien opiskelumahdollisuuksien kirjon tulisi olla niin laaja kuin mahdollista.
- 3 Vankilakoulutuksen tulee pyrkiä kehittämään ihmistä kokonaisuutena ottaen huomioon hänen sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen yhteytensä.
- 4 Kaikkien vankilajärjestelmän johdossa ja hallinnossa mukana olevien tulisi helpottaa ja tukea koulutusta niin paljon kuin mahdollista.
- 5 Vankilassa tapahtuvalla opetuksella ei tulisi olla alempi status kuin vankilassa tehtävällä työllä eikä vankien tulisi menettää taloudellisesti tai muutenkaan osallistuessaan koulutukseen.
- 6 Vankeja tulisi kaikin tavoin rohkaista osallistumaan aktiivisesti ja monipuolisesti koulutukseen.
- 7 Tulisi laatia kehittämisohjelmia takaamaan, että vankilan kouluttajat omaksuvat asiaankuuluvat aikuiskoulutusmetodit.
- 8 Erityistä huomiota tulisi kohdistaa niihin vankeihin, joilla on erityisiä vaikeuksia lukemisessa ja kirjoittamisessa.
- 9 Ammatillisen koulutuksen tavoitteena tulisi olla yksilön laaja kehittyminen, mutta samalla pitää silmällä muutoksia työmarkkinoilla.
- 10 Vankien tulisi päästä hyvin varustettuun kirjastoon ainakin kerran viikossa.
- 11 Vankien liikuntakasvatusta ja urheilua tulisi rohkaista.
- 12 Luovalle ja kulttuuritoiminnalle tulisi antaa erityisasema, koska nämä toiminnot antavat vangeille mahdollisuuden kehittää ja ilmaista itseään.
- 13 Yhteiskunnalliseen koulutukseen tulisi sisältyä tekijöitä, jotka auttavat vankia selviämään jokapäiväisestä vankilaelämästä ja samalla helpottavat paluuta yhteiskuntaan.
- 14 Aina kun mahdollista, vankien tulisi voida osallistua vankilan ulkopuoliseen koulutukseen.
- 15 Kun koulutus tapahtuu vankilassa, ulkopuolisen yhteisön tulisi olla siinä mukana niin paljon kuin mahdollista.
- 16 Vankien jatkokoulutusmahdollisuudet vapautumisen jälkeen tulisi varmistaa.
- 17 Määrärahojen, välineiden ja opettajavoiman saatavuus vankien asianmukaiseen koulutukseen tulisi varmistaa.

Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec (2006) 2 jäsenvalloille Euroopan vankilasäännöistä

Koulutus

28.1 Jokaisen vankilan on pyrittävä tarjoamaan kaikille vangeille mahdollisuus päästä koulutusohjelmiin, jotka ovat mahdollisimman kattavia ja täyttävät heidän yksilölliset tarpeensa ottaen samalla huomioon heidän toiveensa.

28.2 Etusijalla ovat vangit, joilla on puutteita luku- ja kirjoitustaidossa sekä laskutaidossa ja joilla ei ole perus- tai ammattikoulutusta.

28.3 Erityishuomiota on kiinnitettävä nuorten ja erityistarpeita omaavien vankien koulutukseen.

28.4 Koulutuksella on oltava sama asema kuin työllä vankilan päiväjärjestyksessä, ja vankeja ei tule saattaa epäedulliseen asemaan rahallisesti tai muutoin sen vuoksi, että he osallistuvat koulutukseen.

28.5 Jokaisessa laitoksessa on oltava kaikkien vankien käyttöön tarkoitettu kirjasto, jossa on riittävän monipuolisesti sekä viihteellistä että sivistävää aineistoa, kirjoja ja muita joukkoviestimiä.

28.6 Jos mahdollista, vankilakirjasto tulisi organisoida yhteistyössä paikallisten kirjastopalvelujen kanssa.

28.7 Vankien opetus on mahdollisuuksien mukaan:

- a sovitettava yhteen maan opetus- ja ammattikoulutusjärjestelmän kanssa siten, että vangit voivat vapauduttuaan jatkaa opintojaan tai ammatillista koulutustaan ongelmitta; ja
- b järjestettävä ulkopuolisten koulutuslaitosten tuella.

Vankeusvankien koulutus

106.1 Järjestelmällisen opetusohjelman, johon kuuluu myös työtaitojen koulutusta ja jonka tavoitteena on parantaa vankien yleistä koulutustasoa sekä heidän mahdollisuuksiaan elää vastuuntuntoista ja rikoksetonta elämää, on oltava keskeinen osa vankeusvankien päiväjärjestyksiä.

106.2 Kaikkia vankeusvankeja on rohkaistava osallistumaan opetus- ja koulutusohjelmiin.

106.3 Vankeusvankien koulutusohjelmat on suunniteltava arvioidun vankeusajan mukaisesti.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 978-952-485-597-6 (PDF)

ISSN 1458-8102

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)
00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet
puhelin / telefon (09) 7010 2363
faksi / fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi